

שׁוֹתָה אֶהְבֶּה

שירי אֶנְקֶרֶאון

ומבחר מתוך ה'אֶנְקֶרֶאוןִיטִיָּאָה'

בחר, תירגם מיוונית עתיקה

והוסיף מבוא והערות:

שמעון בוזגלו

תוכן העניינים

מבוא 9

חלק א': שירי אֶנְקֵרָאון 23

חלק ב': 'אֶנְקֵרָאון־טִיָּאָה' 81

נספח א': אֶפִּיגְרָמִים 123

נספח ב': קטעים נוספים משירתו של אֶנְקֵרָאון 131

מפתח שמות 157

אֲנִקְרָאוֹן שֶׁר מְתוֹק,
סִפְפּוֹ שֶׁרָה מְתוֹק,
וְשִׁמְיָשָׁהּ יַעֲרֹב לִי אוֹתָם
עִם שִׁיר שֶׁל פִּינְדְרוֹס
וְיִמְזַג לִי לְתוֹךְ כּוֹס.¹

שירה טובה היא מקסם נדיר, בכל תקופה ובכל מקום – לא להאמין, כולל אפילו ביוון העתיקה. שלושת המשוררים המוזכרים בקטע למעלה הם טריו אהוב עלי שידע להפיק שירה כזאת. את שירי סִפְפּוֹ תירגמתי ב־2009, ועכשיו, Voila, קבלו את שיריו של אנקראון – המקבילה הזכרית לספפו.

כמו אצל שאר המשוררים היוונים מהתקופה הארכאית, כמעט כל מה שאנחנו יודעים על אנקראון שאוב מקטעי שירתו המעטים שהגיעו לידינו ומעדויות של מחברים שונים (היסטוריונים, גיאוגרפים, מדקדקים וכיו"ב) שרובם חיו מאות שנים אחריו – מה שאומר שאנחנו מצויים בממלכת ההשערות הקלושות. מכל מקום, הנה מְתוֹה מקובלת, פחות או יותר, לסיפור חייו: אנקראון נולד בסביבות 570 לפנה"ס, בטאוס, מדינה (פוליס) יוונית על חוף אֵיוֹנִיָה, סמוך לאיזמיר המודרנית בטורקיה. בשנת 545 לפנה"ס בערך, כשהפרסים לכדו את טאוס, אנקראון ברח יחד עם שאר האזרחים והם הקימו את אֶבְדֶּרָה, מדינה על חוף תְּרָקִיָה (בצפון הים האגאי). משם הוא עבר בשלב מסוים (533 לפנה"ס?) לחצרו של פּוֹלִיקְרָטֶס, הטירן המפורסם של האי סְמוֹס, ונראה ששניהם חלקו אהבה לשירה ולנערים ארוכי תלתלים.

1. מתוך שיר 20 ב'אֲנִקְרָאוֹן טִיָּאָה'. ראו חלק ב'.

אחרי שפוליקרָטס נרצח בשנת 522 לפנה"ס, היפרכוס, הטירן של אתונה, שלח ספינת מלחמה לסמוס כדי להביא את אנקראון ברוב כבוד לאתונה, ושם, בחצר הפואטית של היפרכוס, הוא הצטרף למשורר סימונידס. כשגם הטירן הזה נרצח, ב־514 לפנה"ס, ייתכן שאנקראון עבר לתקופה קצרה לתסליה. בכל מקרה, את שנותיו האחרונות עשה המשורר באתונה, שם סביר להניח שהספיק לראות כמה יצירות מהאמנות החדשה ההיא, תיאטרון, שעשתה אז את צעדיה הראשונים בעולם. באתונה הוא גם הפך להיות כוכב, כפי שמעידים עשרות כדים מסוגים שונים שהגיעו אלינו ומתארים אותו, כמה מהם גם בציון שמו, באמצע כל מיני ריקודים והוללות. האתונאים אפילו הציבו פסל שלו באקרופוליס, סמוך לפסלו של המדינאי הגדול פְּרִיקְלֵס. יום אחד, בגיל 85, המשורר אכל ענבים ונחנק מחרצן שנתקע לו בגרון.¹

אנקראון היה משורר לירי במובן היווני הקדום; כלומר – כמו לאונרד כהן, להבדיל – הוא לא רק כתב את המילים, אלא גם את המוזיקה,² ושר אותן תוך כדי שליווה את עצמו ב"לירה".³ "חלל ההופעות" של אנקראון היה חדר המשתה: הסלון בבתי

1 מעשייה חביבה דומה מסופרת גם על סופוקלס, שמת בגיל 90, בערך בשנת 406 לפנה"ס (האנתולוגיה הפְּלִטִינִית, 7, 20):

כְּבִית, סוֹפּוֹקְלֵס הֶזְקֵן, עֲטָרַת הַמְּשׁוֹרְרִים,
תוֹךְ כְּדֵי שְׁזַלְלֶתָ לָךְ אֲשָׁכּוֹל סְמוֹק שֶׁל בֶּקְכוֹס.

2. סביר להניח שהשליד לתוצאה המוזיקלית הסופית היה המשקלים הרבים והמגוונים שבהם השתמשו המשוררים הליריים. ראו גם הערה 1 בעמ' 16.

3. לירה, כמו נבל בעברית, היה שם גנרי לכלי הפריטה השונים שרווחו ביוון העתיקה. לפי ציורי כדים והמסורות הטקסטואליות השונות, כלי הפריטה של אנקראון היה מסוג "פְּרִכִּיטוֹס" – תיבת תהודה משריון צב, שיוצאות ממנה שתי זרועות עץ ארוכות וביניהן שבעה מיתרים. לפי מקור קדום, הברביטוס היה המצאה של אנקראון (אֶתְנִיוֹס, 175de), ואכן הכלי הזה פרח בימי חייו ודעך אחרי מותו.

בני המעמדות הגבוהים, שבו הגברים התרווחו להם על ספות, בדרך כלל בשעות הערב, ושנו יין מהול במים, שוחחו, שרו,¹ הקשיבו למוזיקה וצפו בריקודים. לרוב, הנשים היחידות שנכחו במשתה היו זונות. בני המעמדות הנמוכים, שהיו מותשים אחרי יום עבודה מפרך, כבר ישנו וחלמו להם – אולי על משתאות. אנקראון שר בתשוקה על אהבה ויין. "כל השירה של אנקראון ארוטית", כתב קיקרו,² שהכיר אותה קצת יותר מהפירוים שנשארו לנו.³ הבלי המדינה, טריטוריה, עם, דת והאידיאולוגיות השונות היו בדרך כלל מחוץ לתחום בשבילו. "מי שרוצה להילחם, בבקשה, שיילחם" הוא לועג (קטע 429). כשנשאל "למה אתה לא כותב מזמורים לאלים, אלא לנערים? ענה: 'כי הם האלים שלי'".⁴ אני אוהב את התשובה הזאת. ולא שאין אלים בעולמו של אנקראון: אַרוֹס, אל התשוקה המסובבת את העולם, מככב אצלו בשירים רבים, וכך גם דיוניסוס, אל הנוזל האדום המענג, ששימש גם ככלי ליציאה

1. לשירים שנהגו לשיר במשתאות קראו "סקוליה". המנהג היה כזה: מיהו מהמשתתפים פותח, עוצר אחרי משפט או שניים, בוחר משתתף אחר, מוסר לו ענף דפנה או הדס, וזה האחרון היה צריך לאלתר מהמקום שבו קודמו הפסיק, וכך הלאה. הנה דוגמה לשיר משתה (PMG 890):

הָכִי טוֹב לְאֶדֶם
זֶה לֵהִיּוֹת בְּרִיא,
שְׁנִית, לֵהִיּוֹת חֲתִיךְ,
שְׁלִישִׁית, לֵהִיּוֹת עֶשֶׂיר בִּישָׁר,
וְרִבְעִיעִית – לֵהִיּוֹת מֵהֶנְעוֹרִים
בְּיַחַד עִם חֲבֵרִים.

אין ספק, כולנו צאצאי היוונים.

2. *Tusculanae Disputationes*, 4, 71.

3. לפי מקורות שונים, אנקראון כתב חמישה ספרים. המילה ספר בעת העתיקה סימנה לרוב את מה שאפשר לדחוס לתוך גליון פפירוס אחד, שזה בערך 1,500 שורות שיר ובדרך כלל מעט פחות. מה שאומר, בחישוב מהיר, שהמילה "פירוים" להגדרת מה שנשאר משירתו של אנקראון נוטה להיות די נדיבה.

4. מתוך פרשנות עתיקה על המזמור האֵיסְתְּמִי השני של פינדרוס.

מהדעת החברתית המצויה. אבל שניהם, ביחד עם שאר האלים ששמם מופיע בשיירי, הם פשוט חברים למשחק פינג-פונג, קרשי קפיצה לדמיון, זכרונות ילדות.¹

כָּל חַיִּידָה, זָקֵן, נְמֻזָּגוּ לְכָבוֹד הַשְּׁלֵשָׁה:
הַמּוֹזוֹת, דִּיּוֹנִיסוֹס וְאַרוֹס.

שר אַנְטִיפֶטְרוֹס מְצִידוֹן.²
למזלו של אנקראון, הוא חי לפני שהמוסר הנוצרי/יהודי/מוסלמי השתלט בפראות על העולם המערבי, אז הוא היה יכול לאהוב לו - בלי למצמץ - גם גברים וגם נשים. והוא בהחלט אהב את שני המינים.³ וכשהגיע לגיל שבו השיער מלבין, הוא גם היה יכול לאהוב לו עלמי חן בלי שהחברה מסביב תצקצק בלשונה.

ממה אנקראון התפרנס? לשמחתו, השליטים בזמנו לא ביזבוז את כספי המדינה רק על השתלטויות טריטוריאליות ועל חזונות משיחיים, והעשירים בזמנו לא קנו רק יאכטות וקבוצות כדורגל. פוֹלִיקְרָטֶס, הטירן של סְמוֹס, והִיפֶרְכּוֹס, הטירן של אתונה, היו מנוולים לא קטנים, אבל הם גם אהבו אמנות, כנראה באמת ובתמים, והבינו שבלי אמנות ותמיכה מלאה בה, המדינות שלהם אינן יותר משדה קוצים. מבחינה היסטורית הם צדקו: מי היה זוכר אותם, או את יוון העתיקה בכלל, אלמלא האמנות וחיי הרוח שלה? לטעמי, השירה היוונית הטובה ביותר, האמנות הפלסטית היוונית הטובה ביותר, הגיעו לשיאן דווקא במשטרים

1. חרון-האף של האל האחד לא הטריד את דמיונם של משוררי יוון עד תחילת האלף הראשון. תודה לאל! ואם כבר מזכירים אותו, מעולם לא הבנתי את ההתלהבות של היהדות, הנצרות והאיסלם מהמונותיאיזם שלהן. מה יותר מענג מאסיפת אלים ססגונית?

2. האנתולוגיה הפֶּלֶטִינִית, 7, 27 (אנטיפטרוס חי במאה השנייה לפנה"ס).

3. אם כי, לפי הקטעים שנשארו לנו, ניכר שעיקר אהבתו היתה נתונה לזכרים צעירים. אבל התמונה ביוון העתיקה לא היתה כל כך ורודה: היחידים שיכלו לנהל חיי מין ו/או אהבה מחוץ למסגרת הנישואים היו גברים וזונות. נשים, נשואות ולא נשואות, היו בבית (ושלא כמו הגברים, הן לא נטו לתעד מה הן עשו שם בינן לבין עצמן).

הטירניים,¹ והחלו לדעוך עם עליית המשטר הדמוקרטי. מה זה אומר על הקשר בין אמנות לדמוקרטיה? מכל מקום, אנקראון התפרנס משולחנם של טירנים ועשירים, והצמיח פרח יפהפה מהשולחן הזה.

מבין המשוררים והמשוררות היוונים בכלל, ספפו היתה הראשונה שהפכה את האהבה או התשוקה לנושא מרכזי בשירה. אנקראון נכנס בקלילות ובאלגנטיות לנתיב שהיא סללה, והוא עושה את זה בקול ייחודי ומובחן, בלי להתבטל לפני קודמתו.

לא הגיע אלינו שום שיר של אנקראון שנאמר עליו במפורש שהוא שלם, אבל סביר להניח – על פי מה שנשאר – שהוא נטה לכתוב שירים קצרים. לדעת המלומדים, קטעים² 358, 360, 395, 417 (Campbell, MacLachlan)³ או קטעים 356a, 356b, 357, 388 (Budermann)⁴ הם שירים שלמים. מכל מקום, האפִיגְרָמִים⁵ בנספח א' הם שירים שלמים, כולל קטע 419, שגם הוא אפיגרם (וכמובן שירי ה'אֶנְקֶרְאֹנְטִיָאָה' בחלק ב').

אנקראון שר, לא מהגג או מפטפט, וזה הסימן העליון למשורר. כמה מעט משוררים, בכל זמן ומקום, שרים!

1. משטר טירני, טירניה, מוגדר כמשטר שהשלטון בו נתפס בכוח. אבל לא להתבלבל ולחשוב שמדובר במשטר הדומה לדיקטטורות הפרועות במאה העשרים. מדובר בסוג של מונרכיה, לרוב זעירה, שפעמים רבות הביאה דווקא לשגשוג תרבותי וכלכלי. השם הרע שיצא לטירניה צמח בעיקרו בדמוקרטיה האתונאית שהאדירה את עצמה באמצעות הכפשת הטירניה.

2. כאמור, הואיל ולא הגיע אלינו שום שיר של אנקראון שנאמר עליו במפורש שהוא שלם, אני משתמש במילה "קטעים" (פרגמנטים), ולא ב"שירים".

3. מתוך: *A Companion to the Greek Lyric Poets*, p. 202, ו־*Greek Lyric Poetry*, p. 315 (ראו "רשימת ספרים נבחרים").

4. מתוך: *The Cambridge Companion to Greek Lyric*, p. 231 (ראו "רשימת ספרים נבחרים").

5. אֶפִיגְרָם (מכתם בעברית) היה במקורו כתובת הקדשה או כתובת על קבר, עד שבמשך השנים, בעיקר מהתקופה ההלניסטית ואילך, הוא התפתח לסוגה ספרותית בפני עצמה.

שירתו, כיאה לשירה טובה, כתובה בשפה פשוטה, בהירה, מדויקת – כמעט אפשר לשמוע אותו. היד שלו קלה, במובן האנין והמעודן, ואין בו שום נטייה לארכנות ולהתפתלויות (המעידות לרוב על בלבול ועל מוח עמום, לא על מורכבות) או לעומס דימויים. הוא כותב בטבעיות, בשפתו בלבד, כלומר בדיאלקט היווני האֵיוֹנִי, ולא טובע ומטביע בשום בליל מלאכותי של דיאלקטים. הנטייה הכללית הזאת ניכרת במוזיקה שלו, המשתמשת במשקלים שמפגינים מקוריות רעננה ומושכת.¹ במילים אחרות, רוב שיריו כתובים לחדר המשתה, והוא קשוב לחלוטין לסיטואציה הזאת.

נוסף לפרסום הרב של אנקראון עוד בימי חייו, ההשפעה שלו על הדורות הבאים היתה עצומה וארוכת טווח. הוֹרַטְיוֹס, המשורר הרומי הגדול, שחי בערך חמש-מאות שנים אחריו ומזכיר אותו בכמה משיריו, כתב:

...וְגַם הַזְמַן לֹא מָחַק
אֶת מֶה שֶׁאַנְקְרָאוֹן הִשְׁתַּעֲשַׁע בּוֹ פַּעַם.

(כלומר, את שיריו).²

משוררים רבים בעת העתיקה כתבו שירה בהשראת דמותו, ושיריהם קובצו באנתולוגיה בשם 'אַנְקְרָאוֹנִיָּאָה'; ראו חלק ב'. פרסום האנתולוגיה הזאת במאה ה-16 יצר "בום אנקראון" עם מבול חיקויים ותרגומים. ז'אן פיליפ רמו הנפלא כתב שתי אופרות בשם 'אנקראון', והשיר "לאנקראון בשמים", שהיה השיר הרשמי של "חברה אנקראונטית" (Anacreontic Society), מועדון ג'נטלמנים פופולרי בלונדון של המאה ה-18, הוא המקור להימנון האמריקאי. וכאן, בעברית, ב-1920, עוד לפני שטשרניחובסקי פירסם את תרגומיו לאפוסים של הומרוס

1. למשל, "המשקל האנקראונטי" הקרוי על שמו, ומורכב מדימטר איוני אנאקלסטי (Anacletic ionic dimeter), כלומר (מימין לשמאל, כשהסימן [-] מסמן תנועה ארוכה והסימן [^] תנועה קצרה):
-- ^ - ^ - ^ ^ (טי טי טס טי טס טס טס).

2. 'אודות', ד, 9.

ול'אדיפוס המלך' של סופוקלס, הוא פירסם את 'שירי אנקראון' – למעשה, תרגום ה'אַנקְרָאוֹנְטִיָּאָה'.¹

כמשורר שחי היום ורגיל לכתוב שירה אוטרקית – כלומר, כזו שאינה נזקקת לאמצעים חיצוניים כדוגמת הלחנה וליווי מוזיקלי כדי להיות שלמה והרמטית – אני תוהה לפעמים אם אני מפסיד משהו בדרך. קשה לי לענות על זה בהגינות, כי ההרגל טבוע בי עמוק מאוד. וכמובן, לא רק ההרגל לכתוב כך, אלא גם לקרוא כך: כשאני קורא את שירי המשוררים היוונים הליריים הקדמונים אני לא מרגיש חוסר, אם כי יש פיצוי נאה בעובדה שאני יכול לקרוא אותם במשקלים המקוריים שלהם וליהנות כך מאיזו הצצה מרפרפת, אולי, למוזיקה שלהם. וצר לי, אין לי בשורות לקוראים: המשקלים האלה פשוט אינם רלוונטיים לעברית, ובוודאי לא לעברית המודרנית. במקום לכפות על העברית מבנים מוזיקליים זרים, שמגחכים או מצפדים אותה, מוטב להקשיב לה ולנסות להבין מה המוזיקה (או המוזיקות) שלה. התוצאה, נדמה לי, רכה ושקטה כמו האופק בארץ הזאת.

1. סביר להניח שמאחורי שם ספרו של אורי צבי גרינברג מ-1928, 'אנקריאון על קוטב העיצבון', עומדת דמותו של אנקראון על פי ה'אנקריאונטיאה', ככל הנראה בתרגום טשרניחובסקי, ולא על פי שירתו של אנקראון עצמו.

ביוגרפיה עתיקה על אַנקְרָאון

מוגשת כאן לקורא ביוגרפיה שמקורה בלקסיקון אנציקלופדי מסוף המאה העשירית לספירה, הנקרא 'סוּדָה'. הוא כולל ביוגרפיות הכתובות בלשון תמציתית ויבשה מאוד, אבל לעיתים קרובות בעלות ערך רב.

אַנקְרָאון, מְטָאוס, משורר לירי, בנו של סְקִיתִינוס, ויש אומרים של אֶומְלוֹס או של פְּרִתְנִיוֹס או של אַרִיסְטוֹקְרִיטוֹס. הוא כתב שירים במשקל אֶלְגִי וִיאַמְבִי,¹ כולם בניב האִיוֹנִי. נולד בתקופתו של פּוֹלִיקְרָטֶס,² הטירן של סְמוֹס, בזמן האולימפיאדה ה-52.³ אחרים קובעים את מועד לידתו בתקופתם של כּוֹרֶשׁ וקֶמְבִּיסֶס, באולימפיאדה ה-55.⁴ כתוצאה מהמרד של הִיסְטִיאָיוֹס⁵ הוא גלה מְטָאוס והתיישב באֶבְדֶּרָה שבתְּרַקִיָה. חייו הוקדשו לאהבת נערים, נשים ושירה. הוא כתב שירי יין וִיאַמְבִּים ואת מה שמכונה 'אַנקְרָאוןִטִיָאָה'.

-
1. אבל רוב הקטעים שהגיעו אלינו הם במשקלים ליריים; כלומר, במשקלי שירה שהושרה בליווי "לירה" (נבל) או כלי נגינה אחרים, בניגוד לשירה במשקל האלגי והיאמבי שלרוב דוקלמה או דוברת.
 2. היו כנראה שני פוליקרטס – אב ובן. אנקראון התארח אצל הבן ששלט בין השנים 522-533 לפנה"ס.
 3. בין 572/1 ל-569/8 לפנה"ס.
 4. בין 560/59 ל-557/6 לפנה"ס.
 5. הטירן של מילטוס.

מתכונת הספר

הספר מכיל את כל קטעי שירתו של אנקראון, שהגיעו לידינו, למעט קטעים בני שורה אחת או פחות, אם כי פה ושם תירגמתי גם קטעים כאלה.

הספר מחולק כך:

1. חלק א' מכיל את כל הקטעים משירי אנקראון, שלדעתי יש להם ערך פואטי.
2. חלק ב' מכיל מבחר שירים מתוך 'אַנְקְרָאֹנְטִיָּאָה'.
3. נספח א' מכיל מבחר אפיגרמים שיוחסו למשורר.
4. נספח ב' מכיל את כל הקטעים משירי אנקראון, שערכם הפואטי מוגבל לטעמי.

לספר מצורף גם מפתח שמות לאישים ולמקומות המופיעים בשירים המתורגמים.

מספור השירים הוא לפי המהדורה המדעית (PMG לאנקראון, West ל'אנקראונטיאה').

את הטעמת השמות ביוונית סימנתי בעזרת קו מעל ההברה המתאימה. למשל, בשם אֶרוֹס ההטעמה היא בהברה הראשונה; בשם דִּיֹנִיסוֹס, ההטעמה היא בהברה השנייה, וכך הלאה. בקריאת השירים רצוי להקפיד על ההטעמות האלה, כי המוזיקה בתרגום קשובה אליהן.

הרשיתי לעצמי להשתמש בתרגום בנדיבות בתופעה הלשונית הנקראת "הבלעה" (Elision באנגלית). למשל, ת'חזה במקום "את החזה", או 'תה במקום "אתה". התופעה הזאת היא כלי נחוץ בשירה, בעיקר לצרכים מוזיקליים אבל גם לאפיון דמויות או להדגשת סיטואציות שונות, מה גם שהיא פשוט חנינית. טועים ומטעים אלה המסתייגים ממנה בטענה שהיא תופעה בלעדית לשפת דיבור נמוכה – השירה היוונית העתיקה עמוסה בהבלעות, כולל השירה המקראית ואפילו הפרוזה המקראית,¹

1. לדוגמאות מאירות עיניים מהמקרא חפשו בגוגל את המאמר של רינה בן-שחר "מ'זתומרת? בטח ש'ני אוהבתו", הזירה הלשונית (רוביק רוזנטל), 9 ביוני 2015.

ולהערכתי היא חלק בלתי נפרד מכל שירה שהמוזיקה היא מרכיב יסודי בה.¹

לשמו של הספר בחרתי את קטע 450. במלואו.

היוונים הקדמונים נהגו לשתות את היין שלהם מהול במים. חטא בלתי נסלח, שרווח ביוון גם בימינו. התמהיל לפי קטע 409 היה שלוש מנות מים על חמש מנות יין, ולפי קטע 356a – זוועה! – עשר מנות מים על חמש מנות יין. ובכלל, לפי ההיסטוריון הרודוטוס (ראו הערה 1 לקטע 356b), שתיית יין לא מהול היא מתכון לטירוף הדעת. הרעיון מאחורי שתיית יין מהול היה לאפשר שתייה לאורך כל הערב, כדי לא להשתכר כבר בתחילתו. מכל מקום, בואו נכבד את היין ונשתה אותו כמו שהוא, בלי תוספות, ובמתינות, לא את כל הבקבוק בשלוק אחד – בדיוק כמו שרצוי לקרוא את הספר הזה, שיר פה שיר שם – וכמו שאנקראון עצמו ממליץ לנו (קטע 356b):

בואו נלגם לאט מהיין
לקול שירים יפים.

1. קצת משונה לומר "בכל שירה שהמוזיקה היא מרכיב יסודי בה", מפני שבעיקרו של דבר שירה היא ענף במוזיקה, המשתמש במילים במקום בתווים, ומשורר הוא קודם כל מוזיקאי. נדמה לי שלא מעט משוררים מודרניים שוכחים את זה כשהם טובעים להם בהגיגים, בלופים האסוציאטיביים ובערימות הדימויים שלהם.

רשימת ספרים נבחרים

- הרודוטוס, 'היסטוריה', תרגמו בנימין שימרון ורחל צלניק-אברמוביץ, פפירוס, 1998.
- Baumbach, M./Dummler, N. (eds.), *Imitate Anacreon!*, Walter de Gruyter, 2014.
- Budelmann, F. (ed.), *The Cambridge Companion to Greek Lyric*, Cambridge, 2009.
- Campbell, D.A., *Greek Lyric Poetry*, Bristol CP, 1982.
- Campbell, D.A. (ed.&tr.), *Greek Lyric*, Vol. II, Harvard, 1988.
- Gentili, B., *Anacreon*, Rome, 1958.
- Gerber, D.E., *Euterpe*, Amsterdam, 1970.
- Gerber, D.E. (ed.), *A Companion to the Greek Lyric Poets*, Leiden, 1997.
- Hopkinson, N., *Greek Poetry of the Imperial Period*, Cambridge, 1994.
- Hutchinson, G.O., *Greek Lyric Poetry*, Oxford, 2001.
- Page, D.L., *Poetae Melici Graeci*, Oxford, 1962 (= PMG).
- Page, D.L., *Supplementum Lyricis Graecis*, Oxford, 1974.
- Rosenmeyer, P.A., *The Poetic of Imitation*, Cambridge, 1992.
- West, M.L., *Introduction to Greek Metre*, Oxford, 1987.
- West, M.L., *Ancient Greek Music*, Oxford, 1992.
- West, M.L., *Carmina Anacreontea*, Walter de Gruyter, 1993.
- West, M.L. (tr.), *Greek Lyric Poetry*, Oxford, 1994.

תרגומי שירה יוונית עתיקה

בוזגלו שמעון, 'מישהי, אני אומרת, תזכור אותנו – שירי ספפו',
אבן חושן, 2009.
בוזגלו שמעון, 'שד לילה שחור: השירה הלירית היוונית
בראשיתה', ספרי עליית הגג וידיעות ספרים, 2006.
טשרניחובסקי שאול, 'שירי אנקריאון', שטיבל, 1920.
שבתאי אהרון, ראו הנספחים השונים בתרגומיו למחזות היווניים.

חלק א': שירי אַנקֶראָן

...וְשֶׁל הַשָּׁעַר, שֶׁהֵצֵל
 עַל צִוְּאָרְךָ הָעֶנְג.
 אָבֵל עֲכָשׁוּ אֶתָּה גְּזוּז,
 שְׁעָרְךָ נָפַל לַיָּדִים שְׁפִלוֹת
 וְנִשְׁפָּךְ בְּאַבְחָה לַחֹל הַשְּׁחֹר
 אַחֲרֵי שְׁנִתְקַל בְּלֶהֱב הַחֶרֶב.
 וְאַנִּי מְרוּט מִיְסוּרִים –
 כִּי מֶה יַעֲשֶׂה הָאִישׁ
 שֶׁאֵפְלוּ לְמַעַן תִּתְקַיֵּה! נִכְשֵׁל?

הקטע למעלה מופיע בפפירוס שהתגלה ב-1954. מלומדים מוצאים קשר בינו לבין קטע 414 (בנספח ב'; ראו מתחתיו את הציטוט מאִלְיָאָנוֹס). אם אכן יש קשר, אז הנמען בקטע הנוכחי הוא כנראה סְמֶרְדִּיאָס, אהובם הַתְּרָקִי (?) המשותף של פוֹלִיקְרָטֶס, שליט האי סְמוֹס, ושל המשורר.

הקטע הבא מופיע בפפירוס מייד אחרי הקטע למעלה, אבל, כמו רבים אחרים, נדמה לי שמדובר בהתחלה של שיר חדש (מטעמי חיסכון לא היה נהוג בפפירוסים להכניס רווח בין שיר לשיר, אלא לסמן את סופי השירים בסימן מיוחד, קוֹרוֹנִיס. הואיל והפפירוסים הגיעו אלינו בדרך כלל במצב מפורר, פעמים רבות הקורונים נמחק).

אֲנִי שׁוֹמֵעַ שֶׁהָאִשָּׁה הַיְדוּעָה עֲצוּבָה
 וְהָרֶבֶה פְּעֻמִּים מֵאֲשִׁימָה אֶת גּוֹרְלָהּ
 וְאוֹמֶרֶת כָּכָה:

1. תְּרָקִיָּה: האזור בצפון הים האגאי, על הגבול בין יוון לטורקיה המודרנית. לא ברור איך יש לפרש את שתי השורות האחרונות. האם תְּרָקִיָּה כאן היא מילה אחרת לסְמֶרְדִּיאָס?

"כִּמָּה הָיִיתִי מְאֻשָּׁרָת, אִמָּא,
 אִם הָיִית לִקְחַת אוֹתִי
 לַיִם הָעֶקְשָׁן
 וּמִשְׁלִיכָה אוֹתִי
 לַגְּלִים הַסְּמוּקִים מִרַב כֶּעֶס".
 [...]

זהו קטע הפפירוס היחיד שתירגמתי (P. Oxy. 2322).¹ במקור הוא אינו שלם כמו שהוא מוצג כאן, אבל ההשלמות של המלומדים מעטות, ולהערכתי, מתקבלות על הדעת. קטע 346, שאינו מתורגם כאן, מבוסס על פפירוס במצב גרוע בהרבה (P. Oxy. 2321), וההשלמות הנדיבות של המלומדים, בעיקר של מרטין ווסט (West), אמנם מלאות דמיון אבל לא משכנעות. נמצאו עוד שלושה פפירוסים עם חומר של אנקראון (מן השנים 1986, 1987, 1998), שניים מכילים פרשנות על שירתו, ושלושתם מפוררים מכדי להפיק מהם משהו סביר (מי שמעוניין להתרשם מהפפירוסים האלה מוזמן להיכנס לאתר בשם POxy: Oxyrhynchus Online ולכתוב Anacreon במשבצת החיפוש).

1. כל שאר הקטעים בספר, משירתו של אנקראון (לא כולל האפיגרמים), מקורם בציטוטים מכתבי מחברים קדמונים שונים - היסטוריונים, מדקדקים, גיאוגרפים וכיו"ב.

אֲנִי כּוֹרֵעַ בְּרֹדֶף לְפָנֶיךָ, הַיּוֹרָה בְּאֵילִים,
 בָּתוּ הַבְּלוֹנְדִינִית¹ שֶׁל יָאוֹס,
 אֲרֻטָּמִים גְּבִירַת חֵיוֹת הַבֵּר,
 הַצּוֹפָה עֲכָשׁוּ בְּשִׁמְחָה מְלֻמָּעָה -
 שֵׁם, לִיד נַחַל לְתִיּוֹס -
 עַל מְדִינָה² שֶׁל גְּבָרִים אֲמִיצִים:
 אֵת לֹא רוֹעָה שֶׁל אֲזֻרָּחִים פְּרָאִיִּים.

כנראה פתיחה למזמור תחינה אל ארטמים, אלת הציד, שתעזור לבני מגנסיה, אולי נגד הפרסים ששלטו באסיה הקטנה. האם השיר נכתב כשהמשורר התגורר עדיין בטאוס, רגע לפני שנאלץ לברוח ממנה יחד עם שאר האזרחים כדי לא להשתעבד לפרסים?

1. הבלונדינית: הפלישה הדורית ליוון מהצפון, בסוף האלף השני לפנה"ס, הביאה איתה גם את השיער הבלונדיני, שהפך להיות צבעם של האלים והשליטים. זו אפשרות אחת לפרש את המילה היוונית במקור. אפשרות אחרת היא הצבע "חום-אדמדם" (ראו הערה 9, עמ' 74, בספרי 'שד לילה שחור').

2. מדינה: המדינה (פוליס) היא מגנסיה היוונית, ששכנה בדרום-מערב אסיה הקטנה (טורקיה המודרנית). ליד מגנסיה היה מקדש לכבוד ארטמים, ונחל לתיוס הוא פלג של נהר מיאנדרוס הסמוך.

עֲרָסִים תּוֹקְפִים תִּסְלַקְטוּר.

או, בעברית:

פרחחים תוקפים את שומר הסף.

מְגִיסֶטֶס הַחֲמוּד עוֹנֵד
 כָּבֹר עֲשָׂרָה חֲדָשִׁים
 זֶרִי עֵץ עֲרָבָה
 וְשׁוֹתָה תִירוֹשׁ בְּדָבֶשׁ.

אנקראון לועג כנראה למגיסטס, אחד מאהוביו הצעירים, מפני
 שזר ערבה ותירוש מומתק בדבש היו מוצרים לכפריים.

בוא, מְלָצֵר,¹ תָּבִיא לִי כֶד -
 אֲנִי רוֹצֶה לְשִׁתּוֹת בְּלִי סוּף.
 מְזֹג לְתוֹכוֹ עֶשֶׂר מִים
 וְחֶמֶשׁ מִצָּקוֹת שֶׁל יַיִן,
 כֶּף שְׁאֵתְהוֹלִל לִי שׁוֹב
 בְּלִי לְהַפֵּךְ סִמְרָטוּט.

על הנוהג הנפשע הזה של יין מהול במים ראו במבוא. הקטע
 הוא כמובן שיר משתה, כמו קטעים רבים אחרים משירתו של
 אנקראון.

1. מלצר: מילולית "נער", ובמשמעות המקראית "משרת/עבד".

קְדִימָה, בּוֹאוּ נִפְסִיק לְשִׁתּוֹת
 בְּרַעַשׁ וּצְרָחוֹת, כְּמוֹ סְקִיתִים.¹
 בּוֹאוּ נִלְגֵּם לְאֵט מֵהֵיִן
 לְקוֹל שִׁירִים יָפִים.

1. סקיתים: שבטי נוודים שאיכלסו את האזור הרחב מצפון לים השחור ולים הכספי, והיו ידועים בנטייתם לשתייה לא מתונה. לפי ההיסטוריון הרודוטוס (ו, 84), אנשי ספרטה טענו על המלך שלהם, קליאומנס, ש"טירוף דעתו לא היה מכה משמים, אלא שבגלל ידידותו עם הסקיתים התרגל לשתות יין לא מהול ומשום כך השתגע" (בתרגום ב. שימרון ור. צלניק-אברמוביץ').

אָדוֹן - אַתָּה שְׁאָרוֹס¹ הַמְכָנִיעַ
וְהַנִּמְפֹּת² כִּהוּת הָעֵינִים
וְאַפְרוּדִיטָה הַסְמוּקָה
חוֹגְגִים אַתָּךְ
עַל פְּסָגוֹת הָרִים נְשָׂאוֹת -
אֲנִי מִתְחַנֵּן אֵלֶיךָ, דִּיּוֹנִיסוֹס,³
שְׁתַּטֵּה לִי חֶסֶד
וְתִקְשִׁיב לְתַפְלָתִי:
תֵּן לְקְלָאוּבּוּלוֹס⁴ עֶצֶה טוֹבָה
וְגֵרֶם לוֹ לְהַחְזִיר לִי אֶהְבֶּה.

-
1. ארוס: אל התשוקה המינית העומדת בבסיס המשכיות החיים, ואל האהבה המכניעה את כולם. המילה ארוס מציינת לפעמים את האל ולפעמים פירושה אהבה או תשוקה.
 2. נימפות: ישויות אלוהיות נשיות, שנתפסו כנשים צעירות, ושכנו במקווי-המים השונים, ביערות, בהרים, ובעצם בכל מקום.
 3. דיוניסוס: אל היציאה-מן-הדעת החברתית המקובלת - מצב המושג באמצעות שתיית יין. אם כן, טבעי שאנקראון, בוודאי בזמן משה, יפנה לאל הזה כדי לבקש את עזרתו.
 4. קלאובולוס: אחד מאהוביו הצעירים של אנקראון. ראו גם פרגמנט 359. אנקראון מזמן את כל פמליית האהבה כדי לעזור לו: ארוס, הנימפות, אפרודיטה ודיוניסוס.

שוב אָרום הַבְּלוֹנְדִינִי בּוֹעֵט אֵלַי
 אֶת כְּדוּרוֹ¹ הַסָּמוּק
 וּמִזְמִין אוֹתִי לְמִשְׁחָק
 עִם צְעִירָה בְּסִנְדֵּל אֶפְנָתִי.
 אָבֵל הִיא, הִיא מְלָסְבוֹס² "הַדְּגוּלָּה"³,
 אִזּוּ הִיא לוֹעָגָת לְשַׁעְרֵי הַלָּבָן
 וּבִפְנֵי פָעוֹר בּוֹהָה בְּצְעִירָה אַחֶרֶת.

"כְּמִילָאוֹן, בַּסִּפּוּר 'עַל סִפְפוֹ', טוֹעֵן שִׁישׁ אוֹמְרִים כִּי הַשּׁוֹרוֹת
 הַבָּאוֹת מֵאֵת אֲנִקְרָאוֹן מוֹפְנוֹת אֵלֶיהָ:" – וְכֵאן מוֹפִיעַ הַשִּׁיר
 לַמַּעֲלָה (אֲתַנִּיאֹס, 'סְעוּדַת הַמְּלוֹמְדִים', 599cd).

-
- 1 כְּדוּרוֹ: הַכְּדוּר הוּא כְּמוֹכֵן צַעְצוּעַ אוֹ כְּלִי מִשְׁחָק עֵתִיק, וְכֵאן הוּא מִשְׁמַשׁ
 בְּדִיוֹק כְּמוֹ הַתְּפוּחַ שֶׁנִּהְיָ לְזֶרוּק בַּחִיזוּרִים.
 - 2 לַסְּבוֹס: לַסְּבוֹס הוּא הָאִי שֶׁל סִפְפוֹ. הָאִם נִיתֵן לַלְמוּד מֵהַשִּׁיר הַזֶּה שֶׁכִּבֵּר
 שְׁנַיִם-שְׁלוֹשָׁה דוּרוֹת אַחֲרֵי סִפְפוֹ הָאִי הַפֶּךְ לִהְיוֹת שֵׁם נִרְדֵּף לְאַהֲבָה
 לַסְּבִית?
 - 3 הַדְּגוּלָּה: בַּמִּקּוֹר הַתּוֹאֵר הוּא "בְּנוּיָה לַתְּלַפְיוֹת". אֲנִקְרָאוֹן מִשְׁתַּמֵּשׁ בַּלַּעַג
 בְּכִינוּי אֶפְי מְנוּפָּח כְּדִי לַתְּאֵר אֵת "בֵּת הַכֶּרֶךְ הַגְּדוֹל".

אֲנִי אוֹהֵב אֶת קְלָאוּבּוֹלוֹס,
 אֲנִי מְשַׁגֵּעַ עַל קְלָאוּבּוֹלוֹס,
 אֲנִי בּוֹהֵה בְּקְלָאוּבּוֹלוֹס.

אִי נֶעַר שֶׁנֶּרְאָה נֶעְרָה,
 אֲנִי רוֹצֶה אוֹתָךְ,
 אֲבָל 'תָּה לֹא שֵׁם לֵב, לֹא יוֹדֵעַ
 שְׁאֲתָה מְחֻזֵּק בְּמוֹשְׁכוֹת נִשְׁמָתִי.

כָּבֵר חֲדָשׁ פּוֹסִידוֹן,¹
 הָעֲנָנִים כְּבִדִּים מִגֶּשֶׁם
 וּסְעָרוֹת פְּרוּעוֹת מִשְׁתַּלְחוֹת.

1. חודש פוסידון: דצמבר, לפי לוח השנה האתונאי.

מָה אַתָּה מִתְפַּרֵּר לָךְ
 וּמוֹשֵׁחַ בְּמַר תִּחְזֶה שְׁלָךְ,
 שְׂרִיק יוֹתֵר מִהֶחֱלִיל שֶׁל פֶּן?

אָוּרִיפִילָה¹ הַבְּלוֹנְדִינִית חוֹמֶדֶת
 אֶת אַרְטֶמוֹן הַהוּא,
 שְׁלֹא זָז בְּלִי אַפְרִיזֶן.

על ארטמון ראו פרגמנט 388.

1. אוריפילה: פירוש שמה הוא "שער רחב", רמז אולי לכך שהיתה זונה או לעג מר להתנהגותה הזנותית (היא היתה כנראה פילגש של אנקראון).

טַעַמְתִּי קֶצֶת מִהַעֲוִיָּה,
 אֲבָל שְׁתִּיתִי כֶּד יַיִן שָׁלֵם,
 וַעֲכָשׁוּ אֲנִי פֹרֵט בְּרֹךְ
 עַל פָּנֵי הַנִּבֵּל הַקָּסוּם
 וְשָׁר לַעֲנֻגָּה שְׁלִי.

אָנִי פֿוֹרַט, לֵאָוֶקספֿיס,
 עַל עֲשָׂרִים מִיתָרִיו שֶׁל הַגָּבֵל,
 פֿוֹרַט מוֹל נְעוּרָיָךְ.

מִי לֹא יִרְקֹד גַּם לְצֶלֶל מַשְׁרוּקִית
כְּשִׁיזְכֹּר בְּנַעֲרֵיו הַקְּסוּמִים?

הִנֵּה אֲנִי שׁוֹב מִטִּפּס
עַל הַצּוֹק בְּלֹא וָקֶס
וְצוֹלֵל, שְׁכֹר אֶהְבֶּה,
לְגִלִּים אֶפְרֵי הַשְּׁעָר.

האי לאוקס (לְפִקְדָה, ביוונית מודרנית) שוכן בים האיוני, במערב יוון. הגיאוגרף סְטֵרְבֹּן כתב שלפי השמועה, ספפו קפצה אל מותה מהצוק הזה בגלל אהבה נכזבת לגבר בשם פֶּאוֹן – מה לא עשו גברים מסוימים בעת העתיקה (המאוחרת) כדי "להחזיר למוטב" את ספפו!

אֲנִי עָף לְאוֹלִימְפּוֹס בְּכַנְפַּיִם קְלוֹת
 לְחִפּוֹשׁ לִי אֶהְבֶּה -
 כִּי [...] ¹ לֹא רוֹצֶה לְחַלֵּק אִתִּי
 אֶת פְּרֵי נְעוּרָיו.

1. [...] : נראה שיש כאן לאקונה בטקסט. אתם מוזמנים למלא אותה בשם הנער המועדף עליכם (רצוי שם בעל הברה אחת).

אָנִי חוֹזֶרֶת מִתְנַחֵל
עִם כְּבִיסָה נוֹצֵצֶת.

רְאִיתִי אֶת סֵימָלוֹס בַּמֶּקֶהֶלָּה
מִחֲזִיק גֶּבֶל מִקְסִים בְּיָדִים.

שֶׁאֶלְתִּי אֶת סֶטֶר־טִיס, יִצְרֹן הַבְּשָׁמִים,
אִם הוּא מִתְכַּוֵּן לְהֶאָרִיךְ תְּשַׁעֵר.

פַּעַם הָיָה לוֹ מְעִיל בְּלוֹי,
צָמוּד מְסָבִיב לַמָּתָנִים,
וְעִגְלִים מֵעֵץ בְּאֲזָנִים,
וְסֹס מַעוֹר-פָּרָה בְּלִי שַׁעַר –
צָפוּי מְזֶהֶם שֶׁל מָגֵן מַחֲרָבָן.
וְהוּא הָיָה מְסֻתָּבֵב עִם אוֹפוֹת!¹
וְנִעָרִים לְהַשְׁכָּרָה, אֲרִטְמוֹן הַזֶּה,
וּמִתְפָּרֵס לוֹ מִטְנָפֶת.
הַמוֹן פְּעָמִים הַצֹּאֵר שֶׁלוֹ
הָיָה מְנַח עַל סֵד,
הַמוֹן פְּעָמִים עַל גִּלְגַּל עֲנוּיִים,
הַמוֹן פְּעָמִים הַצְּלִיפוֹ בּוֹ
עִם שׁוֹט מְרָשָׁע עַל הַגֵּב
וְתִלְשׁוּ לוֹ שַׁעַר וְזָקָן.

אָבֵל עֲכָשׁוּ, תִּרְאוּ אֶת "בֶּן הָאֲצִילִים"!
הוּא רוֹכֵב לוֹ עַל כְּרִכְרָה,
עוֹנֵד עִגְלֵי זָהָב,
וּמִחֲזִיק שְׁמִשָּׁה עִם יָדֵית מְשֻׁנָּה –
מִמָּשׁ כָּמוֹ גְּבִירָה.

ראו פרגמנט 372. ההשתלחות העסיסית של אנקראון בנובוריש
ארטמון מבוססת אולי על כך (לפי שיר באנתולוגיה הפלטינית,
7, 27) שאֲוִרִיפִּילָה, הפילגש של אנקראון, "נדלקה" על ארטמון,
או יותר נכון, על הכסף שלו.

1. אופות: האופות היו ידועות בגסות שלהן. אריסטופנס, במחזה 'צפרדעים'
(857), כותב: "לא מתאים למשוררים לפתוח פה של אופות". מעניין אם
אריסטופנס חשב על אנקראון כשהוא כתב את זה.

את נחמדה לזרים -
אני צמא, תני לשתות.

בְּנוֹת זָאוֹס יְפוֹת הַשֶּׁעַר
 רָקְדוּ אֵילוֹת רָקְדוּ.

שוב אֶלְכָּסִיס הִקְרַח יוֹצֵא לְחַיִּזר.

הַרְקוֹת שְׁלִי כָּבֶד אַפְרוֹת,
הָרֹאשׁ כָּלוּ לִבָּן,
וַחֲנַן הַנְּעוּרִים חָלַף.
הַשָּׁנִים שְׁלִי עֲתִיקוֹת
וְלֹא עוֹד הַרְבֵּה זְמַן נִשְׁאַר לִי
לְהַנּוֹת מֵהַחַיִּים.
בְּגִלְלָה זֶה אֲנִי מִלֵּל הַרְבֵּה פְּעָמִים,
מֵרַב פֶּחֶד מֵהָעוֹלָם שֶׁם לְמַטָּה,
כִּי הַשְּׂאוֹל הוּא חוֹר נוֹרָא
וְהַדֶּרֶךְ אֵלָיו אֵימָה,
וּמִי שִׁיּוֹרֵד - זֶה בְּטוֹחַ! -
לֹא חוֹזֵר לְעוֹלָם.

תְּבִיא מִים, תְּבִיא יַיִן, מְלָצֵר,
 תְּבִיא לִי זֵרִי פְּרָחִים, תְּבִיא -
 בָּא לִי לְהִתְאַגֵּרף עִם אֶרֶס.

ראו פרגמנט 429.

קביות המשחק של ארוס:
טרוף והתפרעות.

פְּשָׁטָה אֶת הַחֲלוּק
וְנִשְׁאַרָה עִרְמָה.

שוב יִרְדְּתִי לְפִיתוֹמְנֶדְרוֹס¹
כְּשֶׁבֶרַחְתִּי מֵאֲרוֹס.

1. פיתומנדרוס: שם של גבר.

אָנִי מִשְׁתּוֹקֵק לְהִתְעַנֵּג אֶתְךָ
 בְּיַחַד עַל הַנְּעוּרִים -
 אֵיךְ הִתְמַכְרְתִּי אֵלֶיךָ!

404

נְעוּרִים וּבְרִיאוֹת.

Voila!

תן לי לשׁתות "לחיים",
 אָהוב,
 מֵעַנֵּג הַיַּרְכִּים שֶׁלְךָ.

...בַּעֲדֵינוֹת, כְּמוֹ עֶפֶר
 עִם חֶלֶב עַל שִׁפְתָיו
 שְׁאֵמוֹ הַמְקֻרְנֶנֶת¹ הַשְּׂאִירָה בַּיַּעַר
 וְכָלוּ רוֹעֵד מִפֶּחַד.

1. מקורננת: בעלת קרניים, אבל אולי יש כאן גם רמז למי שבגדו בה - הביטוי "בעל מקורנן" או "אישה מקורננת" מקורו ביוונית.

בואו נשמט על המצח זרים של סלרי
 ונחגג ת'פסטיבל העשיר של דיוניסוס.

411a

הַלֹּאִי שְׁאָמוּת -

אֵין שׁוּם מִפְּלֹט אַחֵר מִיְסוּרִים כְּאַלֶּה.

מי מאהוביו לא הגיע?

הַמַּעֲרִיצוֹת הַמְּעַנְטָזוֹת שֶׁל דִּיּוֹנִיסוֹס.

עוד פֶּעַם לא תִּתֵּן לִי לַחֲזֹר הַבִּיטָה?
נִי שְׂכֹר.

שוב אָרום הָלַם בִּי, כְּמוֹ נִפְחַ,
 עִם קֶרֶן¹ אֲדִירִים
 וּמָיִד צִנֵּן אוֹתִי בְּמִים קְפוּאִים.

1. קורנס: פטיש כבד, פטיש נפחים.

סִיחָה¹ תִּרְקִית,²
 מָה אֶת מִתְחַמֶּקֶת מִמֶּנִּי
 בְּהִגָּבֶת מִבָּטִים צַדִּיִּים –
 אֶת חוֹשֶׁבֶת שְׁאֲנִי לֹא מְנַסֶּה?
 תִּדְעִי לָךְ, אֲנִי יָכוֹל בְּקִלּוֹת
 לְהַנִּיחַ עָלֶיךָ תִּרְסֵן
 וְעַם הַמוֹשְׁכוֹת בְּיָדִים
 לְהַרְיֵץ אוֹתָךְ עַל כָּל הַמְסָלוֹל.
 תִּרְאִי, בְּמָקוֹם זֶה
 אֶת רוֹעָה לָךְ בָּאָחוּר,
 מְדַלָּגַת, קוֹפֶצֶת,
 כִּי אֵין שׁוֹם פָּרֶשׁ מִיָּמֶן
 שִׁירָכָב עָלֶיךָ.

1. סייחה: כינוי לצעירה לא נשואה.

2. תרקית: תְּרָקִיָּה היא האזור בצפון הים האגאי, על הגבול בין יוון לטורקיה המודרניות. האזור הזה היה ידוע בעת העתיקה בסוסיו המשובחים. סביר להניח שאנקראון, שחי כמה שנים באֶבְדֶּרָה, מדינה יוונית על חוף טורקיה, הכיר היטב סוסים וסוסות מטאפוריים ולא מטאפוריים.

כְּשֶׁשְׁעָרוֹת לְבָנוֹת נִשְׁזָרוֹת
בְּשַׁעְרֵי הַשְּׁחֹר.

מְנַעַר אֶת שְׁעָרוֹ הַתֶּרְקִי.

אולי סְמֻדִּיאָס. ראו קטעים 414, 347.

וְחִדְרֵי הַשָּׁנָה בּוֹ
הוּא נֶשֶׂא, לֹא נוֹשֵׂא.

"הקול האקטיבי 'לשאת' שונה מן הקול הפסיבי 'להינשא' בכך שהגבר 'נושא' והאישה 'נישאת'... ואנקראון לועג למישהו על נשיותו: " - וכאן בא הציטוט למעלה (אָמוֹנִיוֹס המדקדק).

וְאֵל תְּבַרְכֵּרִי כְּמוֹ הַגְּלִים
 כְּשֶׁאַתְּ מְבַקֶּקֶת הַבָּלִים
 עַל כּוֹס יַיִן עִם בְּתֻבָּטָן
 מוֹל הָאֶחָד הַמְּבַמְבֶּמֶת.

שוב אֲנִי אוֹהֵב וְלֹא אוֹהֵב,
שוב מְשַׁגֵּעַ וְלֹא מְשַׁגֵּעַ.

מִי שְׂרוּצָה לְהִלָּחֵם,
בְּבִקְשָׁה, שְׂיִלָּחֵם.

הקטע הזה - המצוטט אצל המדקדק האלכסנדרוני בן המאה השנייה לספירה, הֶפִּיסְטִיוֹן - מופיע גם על פסיפס מאותה תקופה שהתגלה באוטון (Autun), צרפת, וכולל דיוקן של אנקראון (באותו פסיפס מופיע גם קטע 396). מתחת למילה "שיילחם" מפוזרות בו תשע אותיות. מלומדים אחדים, בעזרת כנפי דמיון גדולות במיוחד, יצרו מהן את הקטע הבא, כהמשך לשתי השורות למעלה:

אֲבָל כָּכָל שְׂזָה נוֹגֵעַ לִי -
מְלָצֵר, תָּבִיא לִי יַיִן מְתוֹק
וּבּוֹא נָרִים כּוֹס "לְחַיִּים".

אֲנִי כָּבֹד מִתְקַמָּטֶת וְנִרְקָבֶת
מִרֹב הַחֲרָמֹנוֹת שֶׁלֶךְ.

לא ברור אם הדוברת פונה אל גבר או אל אישה. למי שתוהה
מנין צצה הדוברת, בשעה שהכותב הוא זכר, אזכיר שזה קטע
משיר, לא השיר השלם.

כְּמוֹ קוֹקְיָה אֲנִי בּוֹרַח מִמָּוֶה.

שׁוֹזְרִים יִרְכֵּם בִּירְכֵּם.

נוצץ מתשוקה.

שָׁבִיל צְבוּרִי.

על זונה - ממין זכר או נקבה (לפי 'סוּדָה', לקסיקון מסוף המאה
העשירית לספירה).

450

שׁוֹתָה אֶהְבָּה.

שני קטעים במשקל אלגי¹

אלגיה 2

לא אוֹהֵב אֶת מִי שְׁשׁוּתָהּ לֵיד כֵּד יֵין מָלֵא
וּמְדַבֵּר עַל קְרִיבוֹת וּמְרִיבוֹת מְדַמִּיעוֹת;
אוֹהֵב אֶת מִי שְׁמִתְרַכֵּז בַּמְשָׁתָה
וְהוֹלֵךְ לוֹ לְאֵבוֹד בַּמִּתְנֹת הַנוֹצְצוֹת
שֶׁל אֶפְרוֹדִיטָה וְהַמוֹזוֹת.

1. משקל אלגי מורכב משורת הקסמטר ושורת פנטמטר, בסדר עוקב, ויש לו "ניחוח" אפי למרות קשת הנושאים הרחבה שהוא מקיף, שחלקם די קלילים.

אלגיה 4

הַפְּכֹתִי לְשִׁתָּן.

חלק ב': 'אַנְקֶר־אַוֹנִיטִיָּאָה'

על ה'אַנקראָאָנטיאַה'

כשהמלומד הצרפתי הגדול סֶטפֿנוס (הנרי אָסְטֵיין) ביקר ב־1551 בספרייה בלובין (Louvain), בלגיה, הוא גילה כתב־יד מהמאה העשירית לספירה, שהכיל בין השאר קובץ בן 60 שירים בשם 'אַנקראָאָנטיאַה'. כעבור שלוש שנים סטפנוס פירסם חלק משירי הקובץ תחת שמו של אנקראון, וההשפעה שלהם על הספרות והאמנות האירופית בין המאה ה־16 עד ה־19 היתה אדירה. רק באמצע המאה ה־19 הבלשנית התחילו המלומדים להפריד במהדורה המדעית בין שירי אנקראון לשירי ה'אַנקראָאָנטיאַה'. לפי מחקרים שונים במאה העשרים, המבוססים על שיקולי לשון ומשקל, השירים נכתבו כנראה בין המאה הראשונה לפנה"ס למאה השישית לספירה. לפי מרטין ווסט (West), עורך המהדורה המדעית האחרונה של הטקסט, הקובץ נאסף מארבעה מקורות (קובצי משנה) שונים. איננו יודעים מי המשוררים שכתבו אותם. מכל מקום, השירים נכתבו בהשראת דמותו של אנקראון, והם עוסקים בעיקר ביין, אהבה ו"אָכול וְשָׁתוּ פִּי מִחֶר נָמוֹת". הכתיבה היא ברוח קלה וקסומה, כיאה לכנפיו המרפרפות של אָרוס. מתוך הקובץ הזה מוגש כאן מבחר בן 32 שירים. לא תירגמתי שירים עם בעיות טקסטואליות מיוחדות, שירים עמוסי איזכורים מהמיתולוגיה, שירים שהסגנון והמוטיב המרכזי שלהם כבר מוצו בשירים אחרים (רוב מה שלא תירגמתי), או סתם שירים בלי השראה.

אֲנִקְרָאֹן, הַפִּיטָן מִטָּאוֹס,
 רָאָה אוֹתִי, בַּחֲלוֹם, וּפָנָה אֵלַי.
 וְאֲנִי רָצְתִי אֵלָיו,
 נִשְׁקָתִי, וְחִבַּקְתִּי אוֹתוֹ.
 זָקֵן הוּא הָיָה, 'כָּל יָפָה,
 יָפָה וְגַם חֲרָמָן.
 רֵיחַ יַיִן עָלָה מִשְׁפָּתָיו,
 וְכָל גּוֹפּוֹ רָעֵד -
 אֲזִי אָרוֹס אָחֳזוּ בְיָדוֹ וְהוֹבִיל אוֹתוֹ.
 הוּא הִסִּיר זֶר מֵרֹאשׁוֹ וְנָתַן לִי:
 רֵיחַ אֲנִקְרָאוֹן נֶדְרָף מֵהָזֶר.
 וְאֲנִי, טָפַשׁ שְׂכֵמוֹנִי,
 לְקַחְתִּי תִזְרֹר וְהִצְמַדְתִּי לַמִּצַּח,
 וּמֵאֲזוּ וְעַד עֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה
 לֹא הִפְסַקְתִּי לְהִיּוֹת מְאֵהָב.

פַּעַם, כְּשֶׁשָּׁזַרְתִּי זֶר,
 מְצֵאתִי תְרוּס¹ בֵּין וְרָדִים.
 תִּפְסְתִּי 'תוֹ מֵהַכִּנְפִים,
 טְבַלְתִּי 'תוֹ בַּיִן,
 הִרְמַתִּי אֶת הַכּוֹס,
 וּגְלוּק - שְׁתִּיתִי אוֹתוֹ!
 עֲכָשׁוּ הוּא בְּתוֹכִי
 וְעַם כִּנְפִיו הוּא מְדַגֵּד אוֹתִי.

1. תְרוּס = את אָרוֹס.

הנָּשִׁים אוֹמְרוֹת:
"אֲנִי־אֵין, תִּזְקֵן.
קַח מִרְאָה וְתִרְאֶה
שְׂאִין לְךָ יוֹתֵר שְׁעָר -
הָרֹאשׁ שֶׁלְּךָ קָרַח".
אֲבָל אֲנִי?
אִם יֵשׁ לִי אוֹ אֵין לִי שְׁעָר -
לֹא יוֹדַע.
רַק אֶת זֶה אֲנִי יוֹדַע:
כָּכָל שְׁהֻמוֹת מְתָקֵרֵב,
כָּךְ לִזְקֵן יוֹתֵר מִתָּאִים
לְשִׁתּוֹת אֶת הַחַיִּים.

לא אֶכְפֹּת לִי מִהָעֶשֶׂר שֶׁל גִּיגָס,¹
 הַמֶּלֶךְ הַהוּא שֶׁל סֶרְדִּים:
 אֶף פַּעַם לֹא קִנְאֵתִי בּוֹ
 וְאֵין לִי דְבַר נֶגֶד טִירָנִים.²
 אָבֵל אֶכְפֹּת לִי לְטָבֵל תִּזְקֵן
 בְּשֶׁמֶן מֵר בְּשׁוּם,
 אֶכְפֹּת לִי לְעֵטֶר תִּרְאֵשׁ
 בְּזֹר וְרָדִים שׁוֹפֵעַ,
 אֶכְפֹּת לִי מִהֵיוֹם –
 מִי יוֹדֵעַ מַה יֵּלֵד הַמִּחְרָ?
 אֲזַכֵּל עוֹד אֵין עֵב בְּשָׂמִים
 שְׁתֵּה, זֶרֶק קִבִּיּוֹת
 וְנִסְךְ נִסְךְ לְלִיאָיוֹס,³
 שְׁלֹא יָבוֹא אֵלַיָּךְ
 אִיזָה חֲלִי וְיִנְבַּח:
 "אָסוּר לָךְ לְשִׁתּוֹת!"

ארבע שורות הפתיחה מתכתבות עם פרגמנט 19 מאת אַרְכֵּילוֹכּוֹס,
 שחי בערך מאה שנים לפני אנקראון:

אֵין לִי עֲנִין בְּנִכְסֵי שֶׁל גִּיגָס
 הַמִּשְׁפָּע זָהָב,

-
1. גיגס: מלך לִידִיָּה (במערב אסיה הקטנה) בין השנים 687-652 לפנה"ס. הוא היה שם נרדף לעושר אדיר. סרדיס היתה בירת ממלכתו.
 2. טירנים: טירניה היא השם שניתן במדינות יווניות רבות במאות השביעית והשמינית לפנה"ס לצורת מונרכיה שכונו אנשים שהשתלטו בכוח על השלטון (ראו הערה 1 בעמ' 13).
 3. ליאיוס: כינוי לאל היין דִּיּוֹנִיסוֹס, שמשמעותו "מְרַפֵּה [איברים]".

וְעִנִּי לֹא צָרָה בּוֹ עֲדִין;
אִינְנִי מִתְקַנָּא בְּמַעֲשֵׂי הָאֱלִים
וְאִינִי מִשְׁתוֹקֵק לְמַלְכוּת אֲדִירָה.
כָּל אֱלֹהִים מַעֲבֵר לְתַחוּם מִבְּטִי.

תִּרְשָׁה לִי, בְּחֵי אֱלֹהִים,
 לְשָׁתוֹת, לְשָׁתוֹת בְּלִי הַפְסָקָה.
 אֲנִי רוֹצֶה, רוֹצֶה לְשִׁתְּגַע!
 אֶלְקִמְיוֹן וְאוֹרֶסְטִס¹
 רָצְחוּ אֶת אִמָּא שְׁלֵהֶם
 וְהִשְׁתַּגְעוּ לְגִמְרִי.
 אֲנִי? לֹא רָצְחָתִי אֵף אֶחָד,
 אֲבָל אַחֲרֵי שִׁשְׁתִּיתִי יַיִן אָדָם –
 אֲנִי רוֹצֶה, רוֹצֶה לְשִׁתְּגַע!
 פַּעַם הֶרְקוּלֵס הִשְׁתַּגַּע
 וְטָלַטַל אֶת אִשְׁפַּת הַחֲצִים
 וְאֶת קִשְׁתּוֹ שֶׁל אֵיפִיטוֹס.²
 פַּעַם אֵיס³ הִשְׁתַּגַּע
 וְנוֹפֵף אֶת הַמָּגֶן
 וְאֶת חֶרְבוֹ שֶׁל הֶקְטוֹר.
 אֲנִי? יֵשׁ לִי כּוֹס
 וַיֵּר עַל הָרֹאשׁ –
 לֹא קִשֶׁת וְלֹא חֶרֶב –
 אֲנִי רוֹצֶה, רוֹצֶה לְשִׁתְּגַע!

שיר עמוס בדמויות מיתיות מפורסמות שהשתגעו מסיבות מיתיות
 לא פחות.

-
1. אלקמיון ואורסטס: הראשון רצח את אמו הבוגדנית, אריפילה, בהוראת אביו; השני רצח את אמו קליטימסטרה כנקמה על רצח אביו, אגממנון.
 2. איפיטוס: הרקולס הרג את איפיטוס וגזל ממנו את הקשת. מאוחר יותר הוא השתמש בה כדי להרוג את אשתו ואת ילדיו.
 3. איס: גיבור יווני מפורסם במלחמת טרויה. בסוף דו-קרב נגד הקטור, שהסתיים בלי הכרעה, הגיבור הטרויאני נתן לו במתנה את חרבו. איס השתגע אחרי שהשריון של אכילס הוענק לאודיסאוס ולא לו.

מה לעשות אִתְּךָ, תְּגִידִי,
 מה לעשות אִתְּךָ, סְנוּנִית צִיִּצְנִית?
 רוֹצֶה שְׁאֲתַפֵּס אוֹתְךָ וְאֶקְצֹץ לָךְ
 ת'כְּנָפִים הַקְּלוֹת?
 אוֹ אֶמְלֵךְ לָךְ ת'לֶשׁוֹן,
 כְּמוֹ שְׁטֶרְאוּס¹ עָשָׂה?
 לָמָּה חֲטַפְתָּ לִי אֶת בְּתִילוֹס²
 מִתּוֹךְ הַחֲלוּם הַמְּתוֹק
 עִם פֶּטְפוּטִיךָ עַל הַבֶּקֶר?

1. טראוס: ראו שיר 22, הערה 3.

2. בתילוס: אחד מאהוביו הצעירים והיפים של אנקראון.

צָעִיר אֶחָד מֶכֶר
 פֶּסֶל-שַׁעוֹה שֶׁל אֲרוֹס.
 עֲצַרְתִּי לִידּוֹ וְשָׂאֵלְתִּי:
 "כִּמָּה 'תָּה רוֹצֶה
 עַל הַמוֹצָר הַזֶּה?"
 הוּא עָנָה לִי בְנִיב דּוּרִי:¹
 "תַּח אוֹתוֹ בְּתִמָּה שְׁתַּרְצָה.
 וְשָׁלֵא תַגִּיד שְׁמִסְתִּירִים מִמֶּךָ מִשֶּׁהוּ -
 לֹא אֲנִי יִצְרַתִּי אוֹתוֹ.
 פָּשׁוּט לֹא מִתְחַשֵּׁת לִי
 לְגוֹר עִם אֲרוֹס הַתְּחָמָן".
 "טוֹב, אֲזַתֵּן לִי,
 תֵּן אוֹתוֹ בְּדֶרֶכְמָה -
 יִפִּי שֶׁל בֶּן-זוּג לְמִטָּה".

 אֲרוֹס, לְעִבּוּדָה! שֶׁרָף אוֹתִי בָּאֵשׁ -
 אִם לֹא, אֶתָּה תִּמָּס בָּאֵשׁ!

1. ניב דורי: הניב היווני שרווח בעיקר בחצי האי הפלופונסי.

אָנִי רוֹצֶה, אָנִי רוֹצֶה לָאָהֱב!
 אָרוֹס פֶּתָה אוֹתִי לָאָהֱב,
 אָבֵל הָיִיתִי טֶפֶשׁ
 וְלֹא הִתְפַּתִּיתִי.
 אֲזִי מִיד הוּא לָקַח אֶת הַקֶּשֶׁת
 וְאֶת אֲשַׁפֶּת הַחֲצִים הַמְזוֹהֶבֶת,
 וְזָמַן אוֹתִי לִקְרֹב.
 וְאֲנִי, כְּמוֹ אֲכִילָס,
 תָּלִיתִי עַל כְּתָפִי
 אֶת שְׂרִיּוֹן הַחֲזֶה,
 תַּפְסָתִי חֲנִית וּמָגֶן,
 וְנִלְחַמְתִּי לִי בְּאֵרוֹס.
 הוּא יָרָה – אָנִי בָּרַחְתִּי.
 כְּשֶׁנִּגְמְרוּ לוֹ הַחֲצִים, הִתְעַצְבֵּן,
 וַיָּרָה בִּי אֶת עֲצָמוֹ כְּמוֹ כִּידוֹן,
 פָּלַשׁ לִי עַד אֲמַצַּע הַלֵּב
 וּמוֹסֵס, פָּרַק אוֹתִי.
 הַנֶּשֶׁק שְׁלִי מִיָּתֵר עֲכָשׁוֹ:
 מָה הַטַּעַם לִלְחֹם בַּחוּץ
 אִם הַמִּלְחָמָה הִיא בַּפְּנִים?

אַם אַתָּה יָכוֹל לְמָנוֹת
 אֶת כָּל עָלֵי הָעֵצִים,
 אוּ מִסְגָּל לְסִפּוֹר
 אֶת כָּל גְּלֵי הַיָּמִים,
 אֲנִי מִמְּנָה אוֹתָךְ בְּזֹאת
 לַחֲשֹׁב הַבְּלָעָדִי שֶׁל אֶהְיוֹת לְבִי.
 אֲזִקְדֶם-כָּל תַּרְשֵׁם
 עֲשָׂרִים אֶהְיוֹת¹ בְּאַתּוֹנָה
 (וְעוֹד חֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה מֵהָצֵד).
 אַחֲר־כֵּךְ תַּרְשֵׁם
 שׁוּרוֹת עַל שׁוּרוֹת
 שֶׁל אֶהְיוֹת בְּקוֹרִינְתוֹס -
 בְּרוּר, הִיא חֶלֶק מֵאַכְיָה,²
 שֶׁם הַנָּשִׁים כָּל כָּךְ יָפוֹת.
 וְתַרְשֵׁם לִי אֶת אֵלָה מִלְּסָבוֹס
 וְעַד אִיוֹנִיָה, קְרִיָה³ וְרוֹדוֹס -
 אֲלֵפִים אֶהְיוֹת.
 מָה אֲמַרְתָּ? חֲטַפְתָּ סִחְרָחֶרֶת?
 חֲכִיָה, עוֹד לֹא הִזְכַּרְתִּי אֶת סוּרְיָה,
 וְלֹא אֶת הַתְּשׁוּקוֹת בְּקִנּוּבוֹס,⁴

-
1. אֶהְיוֹת: מפתח לכתוב "רומנים", אבל רומנים הם יחסים ממומשים, "אֶהְיוֹת" הן יחסים ממומשים או מפונטזים.
 2. אַכִּיָה: קורִינְתוֹס היתה בירת מחוז אַכִּיָה בצפון חצי האי הפלופונסי. הוֹמֵרוֹס שר "וְאַכְיָה, שְׂיָפוֹת נָשִׂיָה" ('אֵילִיאָדָה' ג', 75, בתרגום טשרניחובסקי).
 3. אִיוֹנִיָה, קְרִיָה: אִיוֹנִיָה היתה השטח היווני על רצועת החוף במערב טורקיה המודרנית. קְרִיָה היה שמו של אזור דרום-מערב טורקיה המודרנית.
 4. קִנּוּבוֹס (או קִנּוּפּוֹס): עיר במצרים העתיקה, סמוך לאלכסנדריה.

לא אֶת כְּרִתִּים, שְׂיֵשׁ בָּהֶם הַכֹּל,
 וְשִׁאֲרוֹס חוֹגֵג בְּעָרִים שָׁלָה.
 אֲנִי, תְּרַצָּה גַם לְהַמְשִׁיךְ לְסִפּוֹר
 אֶת אֶהְבוֹת חַיִּי
 מֵעֵבֶר לְגִדְרָהּ
 אוֹ לְפִקְטֵרֶיהָ וְהוֹדוּ?¹

1. מעבר לגדירה... הודו: כלומר, בסוף העולם, חד-משמעית (כי מעבר לזה או שנופלים לתהום בלי סוף או שטובעים בנהר המקיף את האדמה). המשורר מסמן את הגבול המערבי והמזרחי של העולם. גדירה היא קדיס (Cádiz) המודרנית בדרום-מערב ספרד, בקטריה היא האזור הענק בעת העתיקה שהשתרע על פני השטח של פקיסטן, אפגניסטן וטג'יקיסטן המודרניות.

יוֹנָה כֹּה עֲנֶנָּה,
מַאיפָהּ, מַאיפָה אֶת עֶפְהָ?
מַאיפָה מִשְׁבִּי, גִּשְׁמֵי הַבְּשָׁמִים
שְׁאֵת מְפִיצָה בְּטוֹסֶךְ בְּאִוִּיר?
מִי אַתָּה? מָה הָעֲנִין?

"אֲנִקְרָאֵן שְׁלַח אוֹתִי
לְנַעַר שְׁלוֹ, בְּתִילוֹס,¹
שְׁרוּדָה כָּאן בְּכָלֵם,
אֶפְלוּ בְּטִירָנִים.
הַכֹּל הִתְחִיל מִזֶּה
שְׁקִיתָרָה² מְכָרָה אוֹתִי
בְּעַד שִׁיר קָטָן.
וְאֲנִי, מָה יָנִי לֹא אַעֲשֶׂה
בְּשָׁבִיל אֲנִקְרָאֵן!
לְמֶשֶׁל, מִמֶּשׁ עֲכָשׁוּ,
אֵיזָה מְכַתֵּב יֵשׁ לִי מִמֶּנּוּ!
וְהוּא אָמַר לִי שְׁמִיד אַחֲרֵי זֶה
הוּא יוֹצֵא אוֹתִי לְחֶפְשִׁי.
אָבֵל גַּם אִם יִשְׁחָרֵר אוֹתִי
אֲנִי נִשְׁאָרֵת אֲצִלּוֹ! שְׁפָחָה!

1. בתילוס: אחד מאהוביו הצעירים והיפים של אנקראון.
2. קיתרה: כינוי לאלת האהבה, אפרודיטה. ב'תאוגוניה' מאת הֶסְיוֹדוֹס (שורות 175-200) מסופר שהטיטן קְרוֹנוֹס כרת לאביו אוֹרְנוֹס (השמים) את אשכיו והשליך אותם לים. מהקצף שנוצר נולדה אֶפְרוֹדִיטָה (אֶפְרוֹס = קצף). תחילה היא נסחפה לאי קִיתֶרָה (בין חצי האי הפלופונסי למערב כרתים) ולכן זכתה לכינוי "קִיתֶרִיאָה" או "קִיתֶרָה", ואחרי כן נסחפה לקפריסין, ולכן זכתה גם לכינוי "קִיפְרִיס" ("הקפריסאית").

לָמָּה לִי לְעוֹף
 מֵעַל הָרִים וְשָׁדוֹת,
 לְשֹׁכֵת עַל יַעְצִים
 וּלְנֶקֶר לִי קֵשׁ?
 הֲרִי עֲכָשׁוּ אֲנִי אוֹכֶלֶת לֶחֶם
 מִכַּפּוֹת יָדָיו
 שֶׁל אֶנְקְרָאוֹן עֲצָמוֹ.
 הוּא נוֹתֵן לִי לְשִׁתּוֹת יֵין,
 תַּיִן שֶׁהוּא שׁוֹתָה לְכַבּוֹד אֶהוֹבָיו,
 וְאֲנִי שׁוֹתָה לִי וְרוֹקֶדֶת.
 כְּשֶׁהָאֲדוֹן פּוֹרֵט עַל גִּבֹּל
 אֲנִי מַצְלָה עָלָיו בְּכַנְפִּי,
 כְּשֶׁהוּא יֹשֵׁן, אֲנִי נִרְדָּמֶת
 עַל הַגִּבֹּל¹ בְּעֲצָמוֹ.

הִנֵּה, שְׁמַעְתָּ הַכֹּל.
 עֲכָשׁוּ, תַּעֲרוֹף מִפֶּה:
 אִישׁ, הִפְכָּת אוֹתִי
 פִּטְפֻטָּנִית כָּמוֹ עוֹרֵב!"

1. נבל: במקור מצוין סוג הנבל – "ברבִּיטוּס". ראו הערה 3 בעמ' 10.

קְדִימָה, הַטּוֹב בַּצִּירִים,
 צִיר, הַטּוֹב בַּצִּירִים,
 שְׁלִיט הָאֲמָנוֹת שֶׁל רוּדוֹס,¹
 צִיר לְפִי הַהֲנָחִיּוֹת שֶׁלִּי
 תִּאְהוּבָתִי הַנֶּעְדֶּרֶת.

צִיר לִי קֶדֶם-כָּל
 אֶת שְׁעָרָה הָרֶךְ, שְׁחֹר,
 וְאִם הַשְׁעוּה² מֵאֲפָשֶׁרֶת -
 צִיר אֲפֹלוּ אֶת בֶּשֶׁם הַמֶּר
 אֲשֶׁר נוֹדֵף מִמֶּנּוּ.
 צִיר אֶת כָּל הַלְּחִי שְׁלָה
 וְאֶת מִצְחָהּ הַמְּשֻׁנָּה
 מִתַּחַת לְרַעְמָהּ הַבּוֹרָקָה.
 וְאַל תַּגְדִּיל אוֹ תַקְטִין
 תִּירוּחַ בֵּין הַגְּבוֹת -
 תֵּן לוֹ לִהְיוֹת כְּמוֹ אֲצִלָּה:
 שְׁתִּי קִשְׁתוֹת שְׁחֹרוֹת
 הַמִּתְנַשְּׁקוֹת בְּסֶתֶר.
 עֲכָשׁוּ, לְגַבִּי מִבָּטָה,
 עֲשֵׂה אוֹתוֹ מֵאֵשׁ -
 רוֹשֵׁף כְּמוֹ אֲתָנָה,³

-
1. האמנות של רודוס: ציור. רודוס בלטה בתקופה ההלניסטית בחיי הרוח והאמנות העשירים שלה, והיא הפיקה מתוכה, בין השאר, ציירים רבים.
 2. שעווה: כלומר, מדובר כאן בטכניקת ציור בשעווה חמה.
 3. אתנה: בין שאר תפקידיה, אתנה היתה גם אלת מלחמה, ולכן היא כונתה "בעלת העיניים (או המבט) הרושפות".

מִמָּס כְּמוֹ אֶפְרוֹדִיטָה.
צִיר אֶת אֶפֶה וּלְחִיָּה
בְּתַעֲרֶכֶת וְרָדִים וְחָלֵב.
צִיר אֶת שְׁפָתֶיהָ, כְּמוֹ אֵלֶּת הַשְּׁכָנוּעַ,
קוֹרְאוֹת לְנִשְׁיָקוֹת.

הַלּוֹאִי שְׁכָל בְּנוֹת הַחֵן!
יַעֲזוּפּוּ סָבִיב צְוֹאֶרָה הַשִּׁישִׁי,
תַּחַת לְסִנְטֶרָה הָעֲנָג!

הַלְבֵּשׁ אֶת שְׁאָר מַמְתָּקֶיהָ
בְּגָלִימָה בְּגוֹן אֲרָגְמָנִי,
אֲבָל חֲשׂוֹף קֶצֶת מַעֲוָרָה –
עֲדוֹת לְגוֹף מַתַּחַת.
עֲצֹר! אֲנִי רוֹאֶה אוֹתָהּ!
תִּכְךָ, שְׁעוֹהָ, תַּתְּחִילִי לְדַבֵּר לִי.

1. בנות החן: האלות שגילמו קסם, חן ויופי.
כך מצייר אותן הסידורס ('תאוגוניה' 907-911):

אֲוִרִינוֹמָה יַפֶּת הַתָּאֵר, בְּתוּ שֶׁל אוֹקְאָנוֹס,
יִלְדָה לוֹ [לְזֵאוֹס] אֶת שְׁלֹשׁ בְּנוֹת הַחֵן יַפּוֹת־הַלְחִי:
אֲגֵלָאִיָּה, אֲוֶפְרוֹסִינָה וְתֵלִיָּה הַקְסוֹמָה.
תְּשׁוּקָה מְרַפֶּה־אֵיכָרִים שְׁפוּכָה מַעֲיִינֶיהָ
וְיָפָה הוּא מִבְּטָן מַתַּחַת לַגְּבוֹת.

אֲנִקְרֹאן שָׁר מְתוֹק,
 סִפְפֹּ שָׁרָה מְתוֹק,
 וְשִׁמְיָשֶׁהוּ יַעֲרִיב לִי אוֹתָם
 עִם שִׁיר שֶׁל פִּינְדְרוֹס¹
 וַיִּמְזַג לִי לְתוֹךְ כּוֹס.
 נִדְמָה לִי שֶׁגַּם אִם דִּיּוֹנִיסוֹס
 יוֹפִיעַ פֶּה פֶּתָאם
 וְאַפְרוֹדִיטָה הַנוֹצֶצֶת
 וְאַרְוֹס בְּעֶצְמוֹ -
 הֵם יִשְׁתּוּ בְּשִׁמְחָה מְכוֹסִי.

1. פינדרוס: משורר לירי מחבל בויאוטיה ביוון, שפעל במחצית הראשונה של המאה החמישית לפנה"ס. מגדולי המשוררים היוונים. השירה שלו הפוכה לזו של אנקראון וספפו - היא מפותלת ומורכבת, ומנצלת עד תום את המבנה התחבירי המיוחד של השפה היוונית. מכל מקום, אמנם הדרך חשובה, אבל שלושתם מגיעים לתוצאה מרוממת.

הָאָרֶץ הַשְּׁחֹרָה¹ שׁוֹתָה,
 שׁוֹתָה הָעֵץ תְּאֲרֵץ,
 הַיָּם אֶת הַנָּחָלִים,
 הַשֶּׁמֶשׁ אֶת הַיָּם
 וְאֶת הַשֶּׁמֶשׁ - הַיָּרֵחַ.²
 אֲזִי לָמָּה, חֲבֵרִים, אַתֶּם רֹבִים אֵתִי
 אִם גַּם אֲנִי רוֹצֶה לְשָׂתוֹת?

1. הארץ השחורה: האדמה, ביטוי נפוץ באפוסים של הומוס.
 2. ואת השמש - הירח: מפני שהירח 'שותה' את אורו מהשמש.

פַּעַם בַּת טַנְטְלוֹס¹ הִפְכָּה לְסֵלַע
 שָׁנָצַב עַל צוֹק בְּפִרְיָגִיָּה;²
 פַּעַם בַּת פִּנְדִּיּוֹן³ הִפְכָּה לְסִנּוּנִית,
 פָּרְשָׁה כְּנָפִים וְעָפָה.
 וְאַנִּי, הַלֹּאִי שְׁאֵהִיָּה מֵרָאָה,
 כְּדִי שְׁתַּמִּיד תִּסְתַּכְּלִי עָלַי;
 הַלֹּאִי שְׁאֵהִיָּה בְּתַנָּת,
 כְּדִי שְׁתַּמִּיד תִּלְבְּשִׁי אוֹתִי.
 אֲנִי רוֹצָה לְהַפֵּךְ לְמִים,
 כְּדִי לְשִׁטֵּף אֶת עוֹרְךָ;
 לְהַפֵּךְ, אֵשָׁה, לְשֶׁמֶן הַמֶּר,

1. בת טנטלוס: נְיוֹפָה, מלכת תְּבִי. היא התרברבה שילדה שבע בנות ושבעה בנים, ולא שניים כמו האלה לטו. אלא שילדיה של לטו היו האלים אֶפּוֹלֹן וְאַרְטֵמִיס, וכעונש על הפגיעה באמם הרגו את כל ילדיה של ניובה. מרוב צער היא הפכה לסלע.
2. פריגייה: שם אזור בעת העתיקה שהשתרע בין מרכז למערב טורקיה המודרנית. הצוק נמצא בהר סִפִּילוֹס (כיום הר ספיל) שבלידיה (דרומית לפריגייה), לא בפריגייה.
3. בת פנדיון: "פִּנְדִּיּוֹן התחתן עם זְאוּקְסִיפָּה, אחותה של אמו, והוליד שתי בנות, פְּרוֹקְנָה ופִּילוֹמֶלָה... בעקבות מלחמה שפרצה... הוא קרא לעזרה לטֵרְאוֹס... ואחרי שיחד איתו ניצח במלחמה, נתן לטראוס לאישה את בתו פרוקנה. הלה הוליד ממנה את בנם אֵיטִיס. טראוס התאהב בפילומלה ופיתה אותה, לאחר שאמר לה שפרוקנה מתה, כשבעצם הסתיר אותה בכפר. אחרי כן התחתן עם פילומלה, שכב איתה, ואז כרת את לשונה. אבל היא רקמה בגלימה סימנים, ובאמצעותם גילתה לפרוקנה על סבלותיה. פרוקנה מצאה את אחותה, הרגה את בנה איטיס, בישלה אותו, הגישה אותו לבעלה לארוחה בלי ידיעתו, ויחד עם אחותה ברחה במהירות. כשטראוס הבין מה קרה, אחז בגרון ורדף אחריהן. כשעמד להשיג אותן... הן התפללו לָאֵלִים להפוך לציפורים: פְּרוֹקְנָה הפכה לזמיר ופִּילוֹמֶלָה לסנונית. גם לטֵרְאוֹס קרה דבר דומה, והוא הפך לדוכיפת" (אפולודורוס, 'הספרייה', III, 14, 8).

כְּדִי לְמַשֵּׁחַ אוֹתָךְ.
הִלֹּאִי אֶהְיֶה קְשׁוּט לְחֻזֶּךְ,
פְּנִינָה לְצִוְאֶיךָ,
סִנְדֵּל –
רַק תִּדְרָכֵי עָלַי!

אָנִי רוֹצֶה לְסַפֵּר עַל בְּנֵי אֶטְרָאוּס,¹
 אָנִי רוֹצֶה לְשִׁיר עַל קֶדְמוּס,²
 אָבֵל מִיִּתְרֵי הַנֶּבֶל שְׁלִי
 מְזַמְזָמִים רַק עַל אֶרוֹס.
 הִחַלְפָּתִי שְׁלֹשׁ תְּמִיתָרִים -
 לֹא, אֶת הַנֶּבֶל כָּלוּ! -
 וְהִתְחַלְתִּי לְשִׁיר עַל הֶרְקוּלֵס,
 אָבֵל הַנֶּבֶל בְּמַבֵּם שׁוֹב עַל אֶרוֹס.
 אִזְּ סֵעוּ לְשֹׁלוֹם, גְּבוּרִים:
 הַנֶּבֶל שְׁלִי שָׁר רַק אֶרוֹס.

1. בני אטראוס: אַגְמֶמְנוֹן וּמֶנְלָאוּס, מפקדי צבא יוון במלחמה נגד טרויה.
 2. קדמוס: המייסד האגדי של תְּבִי.

הטֹבֵעַ נִתֵּן קֶרְנִים לְשׁוֹר,
נִתֵּן פָּרְסוֹת לְסוֹס,
זְרִיזוֹת רַגְלִים לְאַרְנֶבֶת
בוֹר שָׁנִים לְאַרְיֵה,
שְׁחִינוֹת לְדָג,
תַּעֲוִפָּה לְעוֹף,
אִינְטֵלִיגֵנְצִיָּה לְאִישׁ,
וְלְאִשָּׁה – אוֹפָס, לֹא נִשְׁאַר.
מָה עָשָׂה הַטֹּבֵעַ?
נִתֵּן לָהּ יָפִי שְׁשׁוּהָ
אֶת כָּל הַמְּגִנִּים,
שְׁשׁוּהָ אֶת כָּל הַכִּידוֹנִים.
אִשָּׁה, אִם הִיא יָפָה,
בְּרָזָל וְאֵשׁ הִיא מְבִיסָה.

סְנוּנִית מִמֶּתְקִית,
 כָּל שָׁנָה, בְּקִיץ,
 אֶת בָּאָה וְשׁוֹזֶרֶת קָן,
 וּבַחֲרֹף נַעֲלָמֶת
 לְנִילוֹס אוֹ לְמֶמְפִּיס.¹
 אֲבָל אֲרוֹס, כָּל הַשָּׁנָה
 שׁוֹזֵר לוֹ קָן בְּלִבִּי:
 פֹּה כְּכֹר תְּשׁוּקָה אַחַת מְנַצָּה,²
 שְׁנִיָּה עֵדִין בִּיצָה,
 הִיא חֲצִי בְּקָעָה,
 וְכָל הַזְּמַן צֹחֶה
 מִהַגּוֹזְלִים פְּעוּרֵי הַמֶּקוֹר.
 וּפֹה הָאֱהָבוֹת³ הַגְּדוּלוֹת
 מְזִינּוֹת אֶת הַקֵּטְנוֹת,
 וְאַלֶּה, כְּשֶׁגְּדֹלוֹת,
 יוֹלְדוֹת בְּתוֹרֵן אַחֲרוֹת.
 אֲזוֹ, תְּגִידִי, מָה הַתְּרוּפָה?
 אֵין לִי כֹחַ לְצַרֵּחַ "הַחוּצָה!"
 עַל אֱהָבוֹת כָּל כֶּךָ רַבּוֹת.

-
1. ממפיס: (נף במקרא) עיר מרכזית במצרים העתיקה, כעשרים קילומטרים דרומית לקהיר המודרנית.
 2. מנוצה: כלומר, התכסהה נוצות.
 3. אהבות: ביוונית "ארוֹטֶס", ריבוי של אָרוֹס.

אתה מספר על הארוע בְּתִבִּי,
 הוא על מלְחֶמֶת טְרוּיָה,
 אָבֵל אָנִי - עַל חֶרְבְּנִי:
 לֹא פָרָשִׁים חִסְלוּ אוֹתִי,
 לֹא חֵיל רַגְלִים וְלֹא סְפִינוֹת,
 אֲלֹא צָבָא מְסוּג חֲדָשׁ
 יָרָה בִּי עִם עֵינָיו.

והנה הבית הראשון בפרגמנט 16 מאת ספפור:

אֵלֶּה אוֹמְרִים חֵיל פָּרָשִׁים,
 אֵלֶּה חֵיל רַגְלִים
 וְאֵלֶּה צִי סְפִינוֹת
 הוּא הַדָּבָר הַיָּפֶה בְּיוֹתֵר
 עַל הָאָרֶץ הַשְּׁחוּרָה,
 אָבֵל אָנִי אוֹמֶרֶת
 שְׁזָה מֶה שְׁאָדָם אוֹהֵב.

לְסוֹסִים, עַל הַמִּתְנִים,
 מִטְבַּע לוֹ סִימָן מִמוֹט מְלָכָן,
 בַּפִּרְתִּים¹ מִבְּחִינִים
 לְפִי הַטֵּיָארוֹת עַל רֹאשָׁם.
 וְאַנִּי מְזֻהָה אוֹהֲבִים
 בְּרָגַע שְׂרוּאָה אוֹתָם:
 פְּנִימָה, בְּנִפְשָׁם,
 מִטְבַּע לוֹ סִימָן מְעֻדָּן.

1. פּוֹרְתִים: הַאיִפּוּרִיהַּ הַפּוֹרְתִית הַעֲנֻקִית כִּלְלָהּ בֵּין הַשָּׂאֵר אֶת פֶּרֶס הַעֲתִיקָה וִירֶשָׁה מִמֶּנָּה אֶת הַכִּיסוּי הַמַּעֲוֹטֵר לְרֹאשׁ הַנִּקְרָא טֵיָאָרָה. דֶּרֶךְ אֲגָב, לְמִי שֶׁזֶקֶק לְהוֹכַחָה נּוֹסֶפֶת שְׁשִׁירֵי הַ'אַנְקְרָאוֹנְטִיָּאָה' חוֹבְרוּ זֶמֶן רַב אַחֲרֵי אֲנִקְרָאוֹן, הַאיִמְפֵּרִיהַּ הַפּוֹרְתִית הַתְּקִימָה בֵּין 247 לִפְנֵי הַסֵּ"ל-224 לְסַפִּירָה בַּעֲרֹךְ.

קִשָּׁה לֹא לְאַהֲבָה,
 אֲבָל קִשָּׁה גַם לְאַהֲבָה,
 וְהַקִּשָּׁה מְכַל -
 לְאַבֵּד אֶת אַהֲוֶבָהּ.

בַּחֲלוּמֵי דְהֶרְתִּי
 עִם כְּנָפִים עַל כְּתָפֵי,
 וְאָרוֹס, עִם מָטִיל עוֹפֶרֶת
 סָבִיב רַגְלִיו הַפְּלֵאוֹת,
 רֹדֶף אַחֲרֵי - וְתַפֵּס אוֹתִי.
 מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה רוֹצֶה לְהַגִּיד?
 יֵשׁ לִי הַשְׁעָרָה:
 בְּהִמּוֹן אֶהְבּוֹת הַסֵּתֶבֶתִּי
 וְנִחַלְצָתִי מִכָּלֶן. עַד כָּאן.
 בְּזֹאת, הַנוֹכְחִית, נִלְכְּדָתִי.

אָרוֹס חָבֵט בִּי
 בְּשֶׁרְבִיט יְקִינְתוֹן¹
 וְצוּהָ עָלַי לְרוּץ לְצִדּוֹ.
 מִבַּעַד נְהָרוֹת שׁוֹצְפִים,
 דֶּרֶךְ חֲרָשׁוֹת וְצוּקִים,
 רִצָּתִי וְהִזְעָה עֲקָצָה,
 הֵלֵב טַפָּס לִי לְאֶף
 וְכִמְעַט גּוֹעֵתִי.
 אָבֵל אָרוֹס אֲוִרֵר אוֹתִי
 עִם כִּנְפָיו וְאָמַר:
 "קֶשֶׁה לָּךְ לְאַהֲבָה, אָה?"

1. שרביט יקינתון: מקל מלופף בפרחי יקינתון.

פֶּעַם, בְּאַמְצַע הַלֵּילָה,
 בְּשָׁעָה שְׂרֹעָה הַדְּבִים
 שׁוֹלַח יָד לַדְּגָג
 אֶת הַדְּבָה הַגְּדוּלָה,¹
 וְכָל בְּנֵי הַתְּמוּתָה
 שְׂפוּכִים מְעִיפוֹת בַּמָּטָה,
 אָרוֹס בָּא וְנָקַשׁ בְּדִלְתִי.
 "מִי זֶה דּוֹפֵק בְּדִלַת", שָׁאֲלֹתִי,
 "וּפּוֹרֵץ לִי לְתוֹךְ הַחֲלוֹם?"
 וְאָרוֹס, "פֶּתַח!" הוּא עָנָה,
 "אֲנִי תִינוּק, אֵל תִּפְחָד.
 שׁוֹטְטֵתִי וְתַעֲיִתִי בְּלִיל בְּלִי יָרַח,
 כְּלִי רֶטֶב מִגֶּשֶׁם".
 כְּשֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת זֶה, רַחֲמָתִי עָלָיו,
 הִדְלַקְתִּי מִיָּד מְנוֹרָה,
 פֶּתַחְתִּי וְרָאִיתִי תִינוּק מְכַנָּף
 עִם קֶשֶׁת וְאַשְׁפֶּת חֲצִים.
 הוֹשַׁבְתִּי אוֹתוֹ לַיָּד הָאֶחָד,
 חֲמַמְתִּי לוֹ אֶת הַיָּדַיִם בְּכַפּוֹת יָדַי
 וְסַחֲטֵתִי מִשְׁעָרוֹ אֶת הַמַּיִם.
 כְּשֶׁהִפְשִׁיר קֶצֶת, הוּא אָמַר:
 "טוֹב, בּוֹא נִנְסֶה אֶת הַקֶּשֶׁת
 לְבִדּוֹק אִם קָרָה אֵיזָה נִזְק

1. בשעה... את הדובה הגדולה: מילולית - כשבואוֹטָס מסובב בידו את אֶרְקָטוֹס. סביר להניח שמי שמרים את ראשו לשמים בלילה ויודע מה קורה שם, יבין את המשפט הזה. בכל מקרה, הרעיון ברור: זו פתיחה פומפוזית לומר מה השעה.

לְמִיתָר שְׁנֵרֶטֶב מֵהַגָּשָׁם".
הוא מְתַח וְיָרָה בִּי טֶרוֹף
בְּדִיוֹק בְּאֶמְצַע הַלֵּב,
וּבְקַפְצוּצִים וְצָחוֹק אָמַר:
"אָחִי, תִּשְׁמַח אִתִּי –
הַקֶּשֶׁת שְׁלִי לֹא נִזְקָה,
אֲבָל לְבָךְ – אֵיךְ יִזְעַע!"

אֶת בְּרוּכָה, צִיקָדָה,¹
 כְּשֶׁאֶת שָׂרָה כְּמוֹ מַלְכָּה
 עַל צְמֶרֶת הָעֵץ,
 אַחֲרֵי שְׁלֵגְמַת מַעַט טַל.
 הָרִי כָּל זֶה שְׁלֵף:
 כָּל מֶה שְׁאֵת רוֹאָה בַּשָּׂדוֹת,
 כָּל מֶה שְׁגִדֵּל בַּחֲרָשׁוֹת.
 אֶת חֶסֶה עַל הָאֲכָרִים
 וְלֹא מִזִּיקָה לָהֶם כָּלֵל.
 בְּנֵי־אָדָם מְכַבְּדִים אוֹתָךְ -
 נְבִיאָה מְתוּקָה שֶׁל הַקֵּץ.²
 הַמוֹזוֹת אוֹהֲבוֹת אוֹתָךְ,
 פּוֹיְבוֹס³ עֲצָמוֹ אוֹהֵב אוֹתָךְ
 וְהָעֵנִיק לָךְ זֶמֶר צָלוּל.
 אֶת חֲכָמָה, יִלְדֵּת אֲדָמָה,⁴

-
1. ציקדה: חרק שרבים מבלבלים בינו לבין הצרצר. הציקדה 'מצרצרת' ביום, הצרצר בלילה, וצליל הציקדה נמוך יותר מזה של הצרצר. זכרי הציקדה הם אלה שמפיקים את ה'צרצורים', ובעזרתם הם מחזורים אחרי הנקבות. עונת החיזור היא הקיץ.
 2. נביאה מתוקה של הקיץ: בדיאלוג 'פִּיֶּדְרוֹס' (262d) של אפלטון הציקדות מתוארות כ"נביאות המוזות", וראו השורה הבאה בשיר.
 3. פויבוס: "הזוהר" - כינוי לאפולון, אל השירה והמוזיקה.
 4. ילדת אדמה: הזחל של הציקדה מתפתח מתחת לקרקע, ולכן נראה כאילו החרק מגיח מהאדמה כמעט בצורתו המוגמרת.

אוֹהֶבֶת שִׁירָה, לֹא מִתְבַּלָּה מְזִיקָה,¹
אֶת מְשַׁחֲרֶרֶת מִסָּבֵל, בְּלִי דָם בְּגוּפָךְ -
אֶת כְּמַעַט שָׂוָה לְאֵלִים.

זה השיר היחיד ב'אנקריאונטיאה' שאינו עוסק ביין, אהבה, נערים, נשים, התשוקה למצות את החיים, וכיו"ב. אז מה מקומו כאן? הניחוש שלי הוא שזה שיר אלגורי המשווה בין הציקדה המאושרת, שהעולם כולו שייך לה, אחרי שתיית טל, לבין הרגשתו של האדם אחרי שתיית יין. אולי.

1. לא מתבלה מזיקנה: אנשים האמינו שהציקדה משילה מעליה את הזיקנה ביחד עם עורה.

פַּעַם אָרוֹס, בֵּין וְרָדִים,
 לֹא הִבְחִין בְּדַבְּרוֹרָה שִׁישְׁנָה
 וְנִעַקֵּץ בְּאַצְבָּעוֹ.
 הוּא רֵץ, טָס בְּצֻחוֹת
 לְאַפְרוּדִיטָה הִיפָּה.
 "אָמָא", הוּא יָלַל, "נִגְמָר,
 אָנִי מֵת, אָבוּד!
 פָּגַע בִּי נָחַשׁ קָטָן, מְכַנָּף,
 שְׁהֶאֱכָרִים קוֹרָאִים לוֹ 'דְּבוֹרָה'".
 עֲנִתָהּ לוֹ הָאֵלָה:
 "אִם עֲקָץ הַדְּבוֹרָה מְכָאִיב,
 חֲשַׁבְתָּ, אָרוֹס, עַד כְּמָה כּוֹאֵב
 לְכָל הַקֶּרְבָּנוֹת שְׁלָךְ?"

כְּשִׁישְׁנָתִי לִי בַלִּילָה
 תַּחַת שְׁמִיכוֹת אֲרָגְמָן,
 שָׁמַח וְסָמוּק מִיַּיִן,
 רָאִיתִי אֶת עֲצָמִי
 דוֹהֵר עַל קְצוֹת הָאֶצְבָּעוֹת,
 מְשַׁתּוֹלֵל עִם כְּמָה נְעֻרוֹת,
 וְנִעְרִים מִמְּכָרִים יוֹתֵר מִדִּיּוֹנִיסוֹס
 לַעֲגוֹ לִי בְּגִלְל אוֹתָן יָפוֹת
 וְאָמְרוּ דְּבָרִים שֶׁנִּשְׁכּוּ אֶת לְבִי.
 כְּשֶׁהִתְקַרְבָּתִי לְנִשְׁק אוֹתָם -
 כָּלִם בְּרָחוּ מִחֲלוּמִי,
 וְאֲנִי, מִסִּפֵּן, מֵרַב בְּדִידוֹת
 כָּל כֶּךָ רָצִיתִי שׁוֹב לִישׁוֹן.

אָה, כַּמָּה נָעִים לְהֵלֶךְ
 בְּמָקוֹם בּוֹ הָאָחוּ פּוֹרַח,
 בְּמָקוֹם בּוֹ זִפְּירוֹס¹ רָךְ
 מְשִׁיב רוּחַ כָּל כֶּךְ מְתוֹקָה,
 וְלִרְאוֹת עֲנָף שֶׁל בֶּקְכוֹס,²
 לְצִלֵּל מִתַּחַת לְעָלִיו
 עִם נַעֲרָה עֲנָגָה
 שְׁכָל גּוֹפָה נִיחוּחַ קִיפְּרִיס.³

1. זפירוס: הרוח המערבית. מקביל לפעמים, כמו פה, למה שנקרא אצלנו "בריוזה".

2. ענף של בקכוס: גפן. בקכוס הוא דיוניסוס, אל היין.

3. קיפריס: כינוי לאפרודיטה, אלת האהבה, שמשמעותו "הקפריסאית". ראו הערה 2 לשיר 15.

בְּכָל פֶּם שְׁאֲנִי שׁוֹתָה זֵין,
 הִדְאָגוֹת הוֹלְכוֹת לִישָׁן.
 מָה אֲכַפֶּת לִי מַצְרוֹת,
 יִלְלוֹת,
 דְּאָגוֹת?
 אֲרַצָּה אוֹ לֹא, אֲנִי אָמוֹת,
 אֲזוֹ לָמָּה לְסַבֵּךְ תַּחֲיִים?
 בּוֹא נִשְׁתָּה תַּזֵּין
 שֶׁל לִיאִיוֹס¹ הַטּוֹב,
 כִּי עַם הַשְׁתִּיָּה
 הִדְאָגוֹת הוֹלְכוֹת לִישָׁן.

1. לִיאִיוֹס: כִּנּוּי לֹאֵל הַיֵּין דִּיּוֹנִיסוֹס, שֶׁמִּשְׁמַעוֹתוֹ "מֶרְפָּה [אִיבְרִים]".

בְּכָל פֶּם שְׁבַקְכוֹס¹ נִכְנַס אֵלַי,
הִדְאָגוֹת הוֹלְכוֹת לִישָׁן
וְאֲנִי הוֹזָה שְׁזָכִיתִי בְּהוֹן אֲגָדִי.²
אֲנִי רוֹבֵץ לִי עָטוֹר בְּקִיסוֹס,
מִתְחַשֵּׁק לִי לְסִלְסֵל שִׁירָה,
וּבִתּוֹכִי אֲנִי מְשִׁתִּין בְּקֶשֶׁת
עַל כָּל הָעוֹלָם.
אֶתָּה רוֹצָה לְלַחֵם?
אֲנִי רוֹצָה לְשִׁתּוֹת.
תָּבִיא לִי כוֹס יַיִן, מְלָצֵר –
עֲדִיף לִי לְפַל שְׁכוֹר
מֵאֲשֶׁר לְפַל עִם חוֹר.

1. בקכוס: שם אחר לדיוניסוס, אל היין, וכאן – יין.
2. הון אגדי: במקור "[העושר] של קרוֹיִסוֹס" – מלך לידיה, שחי במחצית הראשונה של המאה השישית לפנה"ס והיה ידוע בעושרו הרב.

אל תבִּרְחִי מִמְּנִי
 בַּגִּלְלִי שְׁעָרֵי הַלָּבָן.
 אל תִּדְחִי אֶת קִסְמִי בַּשְּׁלוּתִי
 רַק כִּי אֶת בְּשִׂיא פְּרִיחָתְךָ.
 תִּרְאִי - אֶפְלוּ בְּזֵרִים -
 כִּמָּה מִתְאַיִם לְשׁוֹשְׁנִים לְבָנִים
 לְהִתְלַפֵּף עִם הַנֹּרְדִים.

מָה אַתָּה מְלַמֵּד אוֹתִי
 תַּחֲקִים וְהַכְלִים
 שֶׁל תּוֹרַת הַנָּאוֹם?¹
 מַה לִּי וְלַבְּרִכָּת הַזֹּאת?
 עֲדִיף שֶׁתְּלַמֵּד אוֹתִי לְשִׁתּוֹת
 תַּמְשָׁקָה הָעֲנַג שֶׁל לִיאָיוֹס,²
 עֲדִיף שֶׁתְּלַמֵּד אוֹתִי לְצֹלֵל
 בַּתּוֹרָה שֶׁל אֶפְרוֹדִיטָה הַבְּלוֹנָדָה.

1. תורת הנאום: לימודי תורת הנאום (רטוריקה) היו הדרך השגורה ביוון, לפחות בתקופה הקלאסית, להתברג לפוליטיקה ולעמדות השפעה.
 2. לִיאָיוֹס: כינוי לאל היין דִּיּוֹנִיסוֹס, שמשמעותו "מְרַפֵּה [איברים]".

כְּשֶׁאֲנִי רוֹאֶה גּוֹשׁ צְעִירִים,
 חוֹזְרִים אֵלַי הַנְּעוּרִים.
 וְאֵז, אֵז לַמְּרוֹת זְקִנְתִּי
 אֲנִי עָף לִי לְחוּלָל.
 אֲנִי מִשְׁתַּגֵּעַ, אֲנִי מִתְהוֹלָל.
 תֵּן לִי, אֲנִי רוֹצֶה זֶר עַל הָרֹאשׁ:
 לְהַשִּׁיל אֶת הַלֶּבֶן וְלִרְקֹד -
 צְעִיר בֵּין צְעִירִים.
 שְׁמִישָׁהוּ יָבִיא לִי
 נוֹזֵל שֶׁל דִּיוֹנִיסוֹס,¹
 שִׁירָאָה אֶת כַּחוֹ שֶׁל זָקֵן
 שְׂיֹדֵעַ לְדַבֵּר,
 יוֹדֵעַ לְשִׁתּוֹת,
 לְהִשְׁתַּגֵּעַ בְּחֵן.

1. נוזל של דיוניסוס: יין.

נספח א': אפיגרמים

שמונה-עשר אפיגרמים מיוחסים לאנקראון באנתולוגיה הפלטינית.¹ לדעת כמה מלומדים ייתכן שאחדים מהם אותנטיים, למשל 100, 107 ו-108, אבל אני בספק אם אנקראון כתב ברוח ובסגנון כאלה. בכל מקרה, מוגש כאן מבחר מהם.

1. באנתולוגיה הפלטינית: אוסף שירים ביוונית עתיקה שהתגלה ב-1606 בספרייה הפלטינית בהיידלברג, גרמניה. הוא מבוסס על קובץ אבוד מהמאה העשירית לספירה, ומכיל שירים ואפיגרמים מהמאה השביעית לפנה"ס ועד 600 לספירה.

כָּל הַמְּדִינָה בְּכֶתֶה
 בַּהֲלוּיָהּ שֶׁל אֲגָתוֹן הָעִז
 שְׁמֵת לְמַעַן אֲבֹדָהּ -
 כִּי אֶרֶס¹ הַצִּמָּא לָדָם
 עוֹד לֹא טָבַח צָעִיר כְּזֶה
 בַּפְקַעַת הַמְּלַחְמָה הַשְּׁנוּאָה.

1. ארס: אל המלחמה.

טִימּוֹקְרִיטוֹס, שְׁזָה קִבְּרוֹ, הָיָה לוֹחֵם אֲדִיר:
אָרֶס לֹא חָס עַל טוֹבִים, רַק עַל הָרָעִים.

גַּם אוֹתָךְ, קְלָאָנוּרִידָס, חֲסִל גַּעְגּוּעַ
לְאֲדָמַת הַמּוֹלָדֶת שְׁלֹךְ,
עַד כִּדִּי כָךְ שֶׁבִטְחָתָהּ
בְּרוּחַ הַדְּרוֹמִית הַחֲרָפִית.
מִזְג הָאֲוִיר הַנִּסְעָר
טִלְטֵל אוֹתָךְ בְּזִרְעוֹתָיו
וּמִי גַלִּי הַיָּם שֶׁטָּפוּ מִמֶּךָ אֶת נְעוּרֶיךָ.

אֶכְרִיטִידִס, ¹מְנַהִיג תְּסַלֶּיָה, הָצִיב אוֹתִי לְכָבוֹדְךָ -
 דִּיּוֹנִיסוֹס - וּכְתָכְשִׁיט זוֹהָר לְעִיר.

הקדשה לכבוד דיוניסוס, שנכתבה כנראה על לוח בתחתית הפסל.

1. אֶכְרִיטִידִס: חי במחצית הראשונה של המאה החמישית לפנה"ס.

פֶּרֶקְסִידִיקָה יְצָרָה וְדִסְרִיס¹ עֲצָבָה
 אֶת הַגְּלִימָה הַזֹּאת:
 אֲבָל הָאֲמָנוּת - שֶׁל שְׁתֵּיהֶן.

1. דיסריס: אשתו של אכרטריס (ראו האפיגרם הקודם).

נספח ב': קטעים נוספים

משירתו של אַנְקְרָאוֹן

בנספח הזה מקובצים כל הקטעים משירתו של אנקראון
שערכם הפואטי מוגבל לטעמי: אחרי הכל, רוב הקטעים
שהגיעו אלינו צוטטו על ידי המלומדים הקדמונים לצרכים
טכניים, לא אסתטיים.

פֶּטְפֶּטְנִים בְּרַחֲבֵי הָאֵי, מְגִיטָס,
מְנַהֲלִים אֶת הָעִיר הַקְּדוּשָׁה.

"המילה 'מיתוס' פירושה עכשיו מרד. לכן אנקראון אומר על הדייגים המורדים בסמוס: " - וכאן בא הציטוט למעלה, פרשנות עתיקה על קטע מ'אודיסיאה'. הפרשן מוסיף שאנקראון משתמש במילה "פטפטנים" במקום "מורדים" (ראו הרודוטוס ג', 44).

וְאַתָּה תִּגְרֹם לְשִׂכְנֵי
לְדַבֵּר עָלַי.

לֹא הָיִיתִי רוּצָה
 לֹא אֶת הַקֶּרֶן שֶׁל אִמְלֵתִיָּאָה¹
 וְלֹא לְמֶלֶךְ עַל טְרַטְסוֹס²
 מֵאָה חֲמִשִּׁים שָׁנָה.

נדמה לי שהרעיון בשורות האלה איננו הפגנת תמיכה במתינות וב"שביל הזהב" אה-לה הוֹרְטִיוּס. סביר יותר שזו הקדמה להצהרת אהבה לווהטת, משהו מעין "אני לא רוצה לא עושר ולא שלטון, תנו לי רק את קְלָאוּבּוּלוֹס" (או מִישֶׁהוּ אחר).

-
1. אמלתיאה: העז שהזינה את זאוס התינוק כשאמו, רָאָה, הסתירה אותו מפחד שאביו, קְרוֹנוֹס, יבלע אותו (ראו, לדוגמה, אפולודורוס, 'הספרייה', I, 1, 7). אם כך, "הקרן של אמלתיאה" פירושה "קרן השפע".
 2. טְרַטְסוֹס: בדרום ספרד, ליד מיצר גיברלטר. לפי הרודוטוס (א, 163), המלך המקומי שלט על טרטסוס 80 שנים וחי עד 120.

כִּי טַרְגְּלִיּוֹס אֹמֵר
 שְׁאַתָּה מְשַׁלֵּיךְ תִּדְיִסְקוֹס
 בְּהֶרְמוֹנִיָּה קְסוּמָה.

שָׁלוֹם, אֹר יִקָּר עִם חֵיוֹף חֲנָנִי.

הַשְׁלִכְתִּי תַמָּגֵן
עַל גְּדוֹת נֶהָר זֹרֵם בְּחֵן.

השוו פרגמנט 5 מאת אַרְכִּילֹכּוֹס, שפּעַל בַּעֲרֵךְ מֵאָה שָׁנִים לִפְנֵי
אֲנִקְרָאוֹן:

בְּרִבְר אֶחָד נִהְיָה עֲכָשׁוּ מֵהַמָּגֵן שְׁלִי -
נִשְׁקַת תַּקִּין, שְׁנַטְשִׁיתִי לִיד שִׁיחַ,
אָבַל הִצַּלְתִּי אֶת עוֹרִי.
מָה אֲכַפֵּת לִי הַמָּגֵן הַהוּא? שִׁילֶךְ לַעֲזָאוֹל!
אֲרַכֵּשׁ לִי אַחֵר לֹא פָחוֹת טוֹב מִמֶּנּוּ.

וְאַהֲבָה אֶת הַכִּידוֹן מִפֶּיךָ הַדְמָעוֹת.

וְהַמְלָצָרִית מְזֻגָה יֵין בְּדָבָשׁ
מִכֹּד בֶּן שָׁלֹשׁ מֵצָקוֹת.

בִּימֵי הָהֵם גַּם אֵלֶּת הַשְּׁכָנוּעַ
עֲדִין לֹא זָהָרָה.

אָרס¹ הַמַּחְרָר מִלְחָמוֹת
אוֹהֵב אֶת הַלּוֹחֵם.

1. ארס: אל המלחמה.

394a

סְנוּנִית עֲרָבָה, חֲנָנִית.

וְהֵם תָּלוּ עַל צִנְאָרָם
זָרִים שְׁזוּרִים שֶׁל לוֹטוֹס.

כִּי צָעִירִים יֵאָהְבוּ אוֹתִי בְּזָכוֹת הַמַּלִּים:
 יֵשׁ קָסָם בְּשִׁירִים שְׁלִי, קָסָם בְּדַבּוּר.

שְׂמִיזָג לְכֹד נָקִי
חֲמִשׁ עַל שְׁלֹשׁ.

הכוונה לחמישה חלקים יין על שלושה חלקים מים. נשמע כבר
פחות חלבי מהתמהיל בקטע 356a שבו אנקראון דורש חמש יין
על עשר מים.

אִיךְ גִּזְזִית אֶת הַפֶּרֶחַ הַמְּשָׁלֵם שֶׁל שְׁעָרֶךָ הָרֶדִי!

“אנקראון החמיא בלהט רב מדי לסְמֶרְדִּיאָס, נער השעשועים של פּוֹלִיקְרָטָס [טירן האי סְמוֹס], והצעיר נהנה מהמחמאות... פוליקרטס לא השתגע על זה, וכשראה שהצעיר מחזיר אהבה למשורר, הוא גזז את שערך כדי להשפיל אותו וכדי להכאיב לאנקראון. אבל אנקראון הפגין תבונה, התאפק, והעמיד פנים שאינו מאשים את פוליקרטס. במקום זה הוא הפנה אצבע מאשימה כלפי הנער ונזף בו על הפזיזות והטיפשות שגרמו לו לתפוס מספריים ולגזוז את שערך. בואו ניתן לאנקראון לשיר את השיר על מה שקרה לשיער – הוא ישיר אותו יותר טוב ממני.”
(אֵלִיאָנוֹס, H.V. 9, 4)

וְאֲנִי שׁוֹנֵא אֶת כָּל אֱלֹהִים
הַקְּשָׁשָׁנִים וְהַטְּרָחָנִים.
שְׁמַעְתִּי, מְגִיסְטָס,¹
שְׁאֵתָה דִּוְקָא מֵהַשְׁקָטִים.

1. מְגִיסְטָס: עוד אחד מאהוביו הצעירים של אנקראון (ראו קטעים 352, 353).

הַקְּשִׁיבִי לִי, לְזֶקֶן,
 עֲלֵמָה יִפְתֹּשֶׁר עִם גְּלִימָה זֹהָבָה.

אתה הראשון, אריסטוקלידס,
 בחברי האמיצים,
 שאני אבל עליו:
 אבדת את נעוריו
 כשמנעת מהארץ
 לפל לעבדות מבישה.

הקטע הזה הוא אפיגרם מהאנתולוגיה הפלטינית (13, 4).
 לאפיגרמים אחרים ראו נספח א'.

וְהַשְׁתַּק, זָאוּס, אֶת הַשְּׁפָה הָעֶלְגָת.

אפשרות אחרת, אולי יותר סבירה, להבין את הקטע הזה, ואת הקטע הבא, היא שאנקראון מבקש מהאל לצאת נגד אלה שאינם דוברים את שפתו (של אנקראון), כלומר נגד הזרים, שדיבורם נשמע לאוזניים יווניות כמו "בְּר־בְּר", ומכאן, ברברים. המקבילה היהודית (במשמעותה משלהי בית שני ואילך) היא המילה הקטסטרופלית "גויים".

שְׁלֹא תִבְרַךְ בְּרִבְרִית.

”תביא לי שתי שקל על הבפלה הזאתי”, למשל.

וְלִמְרוֹת שֶׁהוּא לֹא נוֹעַל תִּדְלֹת,
הוּא יֵשֶׁן בְּשֶׁקֶט.

הִרְמַתִּי גְבִיעַ מָלֵא וְשָׁתִיתִי "לְחַיִּים!"
 לְכָבוֹד אֶרְקָסִיוֹן לְבֵן הַכְּרַבְלֵת.

וְלִכְל אֶחָד הָיוּ שְׁלֹשֶׁה זָרִים:
שְׁנֵי זָרִים וְאֶחָד נְאוֹקְרָטִיס.

”הואיל ונשאלו שאלות לגבי זרים, ספר לנו, אולפיאנוס, מהו ה'זר של נאוקרטס' אצל אנקראון המקסים, כי המשורר המתוק הזה אומר:” - וכאן בא הציטוט למעלה (אתניאוס, 'סעודת המלומדים', 671de). נאוקרטס היתה עיר יוונית עתיקה על הדלתה של הנילוס, אבל אם האורחים בסעודה המלומדת ההיא לא ידעו מהו זר של נאוקרטס, אל תצפו שאני אדע.

אתם אלימים, מפקרים, לא יודעים
במי יריתם ת'חצים שלכם.

הנואם היווני הימני, בן המאה הרביעית לספירה, מספר לנו
ש"אנקראון... בכל פעם שנער אהוב לעג לו", לא ענה ישירות
לנער, אלא השתמש בשיריו, לכאורה כדי לתקוף בעזרתם את
ה"אהבות" (ארוטס, ריבוי של ארוט). וכדוגמה הוא מביא את
הציטוט למעלה.

מפתח שמות

מפתח לשמות אישים ומקומות המופיעים בשירים המתורגמים.
האות א' לפני המספר מציינת שיר מתוך ה'אֶנְקֵרְאֹנְטִיאָה'.

אַבְדָּרָה (מדינה): 100D

אַגְתּוֹן: 100D

אולימפוס (הר): 378

אוֹרִיפִילָה: 372

אוֹרֶסְטֶס: א 9

אִיוֹנִיָה (חבל ארץ): 14A

אַיֶס: א 9

אַיפִיטוֹס: א 9

אַכֶיָה (חבל ארץ): א 14

אַכִילֶס: א 13

אַכְקֶרֶטִידֶס: 107D

אַלְכֶסיס: 394b

אַלְקֶמֶיוֹן: א 9

אלת השכנוע: א 16, 384

אַמְלִתִיָּאָה (עו): 361

אַנְקֶרְאֹן: א 1 (פעמיים), א 7, א 15 (שלוש פעמים), א 20

אַפְרוֹדִיטָה: 357, אלגיה 2, א 16, א 20, א 35, א 52

אַרוֹס: 357, 358, 396, 398, 400, 413, 505d, א 1, א 6, א 11 (שלוש

פעמים), א 13 (פעמיים), א 20, א 23 (שלוש פעמים) א 25, א 30, א 31

(פעמיים), א 33 (פעמיים), א 35 (פעמיים)

אַרְטֶמוֹן: 372, 388

אַרְטֶמיס: 348

אַרִיסְטוֹקְלִידֶס: 419

אַרֶס: 101D, 100D, 393

אַרְקֶסִיוֹן: 433

אתונה: א 14

אַתֶּנָה: א 16

בנות החן (כְּרִיטוֹת): א 16

בְּנוֹת יָאוֹס: 390

בְּנֵי אֶטְרָאוֹס: א 23

בְּקֶטְרִיָה (חבל ארץ): א 14

בְּקָחוּס: א41, א48

בַּתְּבָטָן: 427

בְּתִילוּס: א10, א15

גְּדִירָה (מדינה): א14

גִּיגָס: א8

דִּינִיסוּס: 357, 410, 107D, 411b, א20, א37, א53

דִּיסְרִיס: 108D

הדובה הגדולה (קבוצת כוכבים): א33

הודו: א14

הֶקָטור: א9

הֶקוּלֶס: א9, א23

יָאוּס: 348, 423a

יָפִירוּס (הרוח המערבית): א41

יָאוּס (מדינה): א1

יִמּוֹקְרִיטוּס: 101D

יִנְטָלוּס: א22

יָאוּס: א10

יִרְגֶּלִיוּס: 364

יִרְזִיה: א26

יִרְטָסוּס (ממלכה): 361

יָאוּקָס (אי): 376

יָאוּקְסָפִיס: 374

יִיאִיוּס ("מִרְפָּה איברים" – כינוי לדיוניסוס): א8, א45, א52

יָסְבוּס (אי): 358, א14

יָתִיוּס (נחל): 348

מָגִיסְטָס: 352, 353, 416

מוזות: אלגיה 2, א34

מֶמְפִּיס (עיר במצרים): א25

נְאוּקְרָטִיס (עיר במצרים): 434

נילוס: א25

נימפות: 357

סוריה: א14

סַטְרָטִיס: 387

סִימְלוֹס: 386

ספֶפּוֹ: א20

סְקִיתִים (תושבי סקיתיה): 356b

סֶרְדִּיס (בירת ממלכת לידיה): א8

פֹּיבּוֹס (כינוי לאפולון): א34

פּוֹסִידוֹן (חודש): 362

פִּינְדְרוֹס: א20

פִּיתוֹמְנְדְרוֹס: 400

פֶן (אל): 363

פֶנְדִּיוֹן: א22

פְּרִיגִיָה (חבל ארץ): א22

פְּרֶקְסִידִיקָה: 108D

פְּרִתִים (תושבי הממלכה הפרתית): א27

קֶדְמוֹס: א23

קוֹרִינְתוֹס (מדינה): א14

קִיפְרִיס (כינוי לאפרודיטה): א41

קִיתֶרָה (כינוי לאפרודיטה): א15

קֶלְאֹבּוּלוֹס: 357, 359 (שלוש פעמים)

קֶלְאֹנוֹרִידֶס: 102D

קֶנוֹבּוֹס (עיר במצרים): א14

קֶרִיָה (חבל ארץ): א14

רודוס (אי): א14, א16

רועה דובים (קבוצת כוכבים): א33

שָאוֹל (הֶדֶס): 395

תֵבִי (מדינה): א26

תֶסְלִיָה (חבל ארץ): 107D

תֶקֶיָה (חבל ארץ): 347, 417 (תרקית), 422 (תרכי)